

TAMPEREEN YLIOPISTO
Johtamiskorkeakoulu

MONIRAITTEINEN DIPLOMATIA

Rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden koordinointi
monitasoisen rauhanprosessin viitekehyksessä

Hallintotiede
Pro gradu -tutkielma
Lokakuu 2012
Ohjaaja: Klaus af Ursin

Jenny Saarinen

TIIVISTELMÄ

Tampereen yliopisto	Johtamiskorkeakoulu, hallintotiede
Tekijä:	SAARINEN, JENNY
Tutkielman nimi:	Moniraiteinen diplomatia – Rauhavälitystä harjoittavien toimijoiden koordinointi monitasoisen rauhanprosessin viitekehyksessä
Pro gradu -tutkielma:	74 sivua
Aika:	Lokakuu 2012
Avainsanat:	rauhavälitys, rauhavälitystä harjoittavat toimijat, moniraiteinen diplomatia (multi-track diplomacy), koordinointi, monitasoinen rauhanprosessi

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastelun kohteena ovat rauhavälitys, rauhavälitystä harjoittavat toimijat, rauhavälitystä harjoittavien toimijoiden koordinointi sekä rauhavälitystä harjoittavien toimijoiden koordinointiin liittyvät haasteet. Keskeisessä roolissa tutkimuksessa on moniraiteinen diplomatia käsitteenä, jolla viitataan rauhavälitystä harjoittaviin toimijoihin. Moniraiteinen rauhanprosessi on käsite, jonka tarkoituksena on havainnollistaa rauhavälitystä harjoittavien toimijoiden toiminnallisen viitekehyksen moniulotteisuutta.

Tutkimustehtävänä on ensinnäkin selvittää, mitä moniraiteinen diplomatia käsitteenä tarkoittaa ja mikä on käsitteen käytännön soveltuvuus tänään. Toinen tutkimuskysymys, johon työssä paneudutaan, on miksi ja miten rauhavälitystä harjoittavia toimijoita koordinoidaan. Kolmantena tarkasteltavana aihepiirinä ovat koordinointiin liittyvät haasteet. Tutkimusaihetta ja -tehtäviä lähestytään erityisesti ei-valtiollisten, raide 2 -diplomatiaa edustavien toimijoiden näkökulmasta.

Tutkielma koostuu teoreettisesta kirjallisuuskatsauksesta ja empiirisestä osuudesta. Tutkielman empiirinen osuus koostuu kahdesta asiantuntijahaastattelusta, joissa on haastateltu yksityisiä rauhantyön ammattilaisia. Tutkimusmenetelmänä on teemahaastattelu. Asiantuntijoille esitetyt kysymykset on jaettu teemoihin, jotka ovat moniraiteinen diplomatia käsitteenä, moniraiteinen diplomatia osana rauhavälitystä sekä rauhavälitys tulevaisuudessa. Haastatteluille asetettuna tavoitteena on syventää ymmärrystä moniraiteisesta diplomatiasta sekä moniraiteisen diplomatian soveltuvuudesta rauhanprosesseihin.

Tutkimusaineistosta tehtyjen havaintojen perusteella voidaan todeta, että moniraiteinen diplomatia on ennen kaikkea teoreettinen käsite, joka auttaa tunnistamaan rauhantyöhön osallistuvat monimuotoiset toimijat. Diplomataraitteet ovat edelleen olemassa, vaikkakin ne ovat osin hämärtyneet rauhavälitystä harjoittavien toimijoiden yhteistyön lisääntyttyä. Perinteinen käsitys diplomatiasta virallisen raide 1 -diplomatian monopolina on murtunut, ja epävirallista diplomatiata harjoittavien toimijoiden rooli rauhantyössä vakiintunut. Diplomatiayhteisöjen välisten raja-aitojen hämärtyemisestä ja rauhavälitystä harjoittavien toimijoiden monipuolistuneista toimenkuvista huolimatta

ei-valtiolliset toimijat ovat edelleen toiminnassaan riippuvaisia virallisesta diplomatiasta.

Rauhanvälitystä harjoittaa kirjava ja hajanainen joukko, ja tämän vuoksi toimijoiden koordinointi on välttämätöntä rauhantyön tehokkuuden ja vaikuttavuuden maksimoimiseksi. Rauhantyöhön osallistuvien toimijoiden koordinoimiseksi voidaan perustaa esim. ystäväryhmä tai organisaatioiden välinen verkosto. Kulloinkin sovellettava koordinointimenetelmä tulee valita konflikti ja sen parissa työskentelevät toimijat huomioon ottaen.

Rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden koordinointiin liittyvät keskeisimmät haasteet ovat toimijoiden itsenäisyys, eroavaisuudet organisaatiokulttuureissa, yhteydenpito, keskinäinen epäluottamus, kilpailu, päällekkäiset mandaatit, vastuuton työskentely sekä yhteisen vision ja strategian puuttuminen. Asiantuntijahaastattelujen yhteydessä esiin nousseita kirjallisuuskatsaukseen nähden uusia haasteita ovat virallisessa rauhanprosessissa toimivan pääneuvottelijan puuttuminen, toimijoiden voimakas halu koordinoida koordinoitukseksi tulemisen sijasta sekä toimintaympäristössä tapahtuva muutos.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO JA PERUSVALINNAT	6
1.1 Johdatus tutkimusaiheeseen	6
1.2 Tutkimustehtävät ja tutkimuksen perusvalinnat	7
1.3 Tutkimuksen rakenne	9
2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS	11
2.1 Keskeiset käsitteet	11
2.1.1 Rauhanvälitys	11
2.1.2 Rauhanrakentaminen	12
2.1.3 Rauhanvälitystä harjoittavat toimijat	14
2.2 Rauhanvälityksen monitoimijamalli	15
2.3 Raidejaottelusta	15
2.4 Moniraiteinen diplomatia	18
2.4.1 Raide 1 – Valtiojohto	20
2.4.2 Raide 2 – Konfliktinratkaisun ammattilaiset	20
2.4.3 Raide 3 – Liiketoiminta	22
2.4.4 Raide 4 – Yksilökansalaiset	23
2.4.5 Raide 5 – Tieteellinen tutkimus ja koulutus	24
2.4.6 Raide 6 – Rauhanaktivismi	26
2.4.7 Raide 7 – Uskonto	26
2.4.8 Raide 8 – Rahoitus	28
2.4.9 Raide 9 – Media	29
2.5 Monitasoinen rauhanprosessi	31
2.6 Rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden koordinointi	34
2.6.1 Yleistä koordinoinnista	35
2.6.2 Koordinointimekanismeista	36
2.6.3 Rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden koordinointiin liittyvistä haasteista	40
2.6.4 Rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden koordinointia edistävästä tekijöistä	43
3 TUTKIMUSAINEISTON KERUU JA KÄSITTELY	45
3.1 Asiantuntijahaastattelu	45
3.2 Teemahaastattelu	45
3.3 Tutkimusmetodi	46
3.4 Luokittelusta	47
3.5 Haastatteluaineiston analyysi	48
3.6 Tutkimuksen laatu ja luotettavuus	48

4 ASIANTUNTIJAHAASTATTELUIJEN ANALYYSI	51
4.1 Moniraiteinen diplomatia käsitteenä	51
4.1.1 Yleistä moniraiteisesta diplomatiasta	51
4.1.2 Rauhavälitystä harjoittavista toimijoista	53
4.2 Rauhavälitystä harjoittavien toimijoiden koordinointi	56
4.2.1 Yleistä koordinoinnista	56
4.2.2 Koordinointiin liittyvistä haasteista	57
4.2.3 Koordinointia edistävästä tekijöistä	60
4.3 Rauhavälityksen tulevaisuus	62
5 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA POHDINTAA	65
5.1 Tutkimustuloksista	65
5.2 Jatkotutkimuksesta	67
LIITTEET	68

1 JOHDANTO JA PERUSVALINNAT

1.1 Johdatus tutkimusaiheeseen

Rauhanvälitys on yksi Yhdistyneiden kansakuntien (YK) määrittelemistä rauhanomaisista kansainvälisen konfliktin ratkaisukeinoista (YK:n peruskirja, SopS1/1956, 33 artikla, 1 kohta). Rauhanvälitystä pidetään tehokkaana välineenä kansainvälisen toimintaympäristön entistä moniulotteisempien ja haastavampien konfliktien ratkaisemiseksi (Bercovitch 2009, 353).

Yleistymisestään huolimatta on rauhanvälitykseen keskittynyt tutkimus ollut toistaiseksi kuitenkin kovin hajanaista. Rauhanvälityksen tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että eri tieteenalojen edustajat osallistuvat alan tutkimukseen ja tarjoavat oman panoksensa toiminnan kehittämiseksi. (Bercovitch 2009, 341.)

Rauhanprosesseihin osallistuu suuri joukko kansallisia ja kansainvälisiä toimijoita. Rauhanvälitystä harjoittavat valtiot, ylikansalliset organisaatiot, kuten YK, sekä alueelliset organisaatiot ja yksityiset toimijat (Piiparinen & Brummer 2012, 11). Kylmän sodan jälkeisenä ajanjaksona tapahtunut valtioiden roolin heikkeneminen sekä kansalaisyhteiskunnan voimistuminen ovat johtaneet kansalaisjärjestöjen räjähdysmäiseen kasvuun rauhanvälitystä harjoittavina toimijoina (Chakrabarti 2003, 265; Reiman & Norbert 2005, 30). Kansainvälisten rauhanaloitteiden kehittämiseksi on tärkeää, että yksityisten toimijoiden rooli ja niiden toiminnan luonne ymmärrettäisiin paremmin (Aall 2001, 380).

Moniraiteinen diplomatia on käsite, joka monipuolisesti kuvaa rauhanprosessiin liittyvät yhteiskunnan sisäiset ja ulkoiset toimijat. Sen laajuuden vuoksi käytän käsitettä kuvatakseni rauhanprosessiin osallistuvia monimuotoisia toimijoita. Diplomatiaraiteiden yksilöllinen määrittely on tärkeää, koska niistä jokaista tarvitaan rauhantyössä (Papa, Mapendere & Dillon 2010, 352). Reiman ja Norbert (2005) pitävät moniraiteista diplomatiata yhtenä menestyksekkäimmistä käsitteistä, joilla pyritään legitimoimaan ei-valtiollisten toimijoiden, kuten kansalaisjärjestöjen, osallisuus rauhantyössä. Lisäksi

moniraiteisen diplomatian käsite haastaa näkemään konfliktit ainutlaatuisina kokonaisuuksina, joiden ratkaisemisessa sovellettavat toimintatavat tulee määrittellä tapauskohtaisesti. (Reiman & Norbert 2005, 33.)

Monitasoinen rauhanprosessi on käsite, joka auttaa hahmottamaan rauhanvälitykseen liittyvät osa-alueet ja niihin osallistuvat toimijat kokonaisuutena. Rauhanvälitystä harjoittavat toimijat osallistuvat rauhanprosessiin eri vaiheissa virallisen rauhanprosessin sisäisiä rauhanneuvotteluja. (Saunders 2001b, 483–489.)

Moniraiteisen diplomatian osalta haasteena on diplomatia-asteiden työpanosten organisoiminen rauhanhankkeissa (Reiman & Norbert 2005, 33). Toimijoiden runsas lukumäärä ja monimuotoisuus tekevät rauhantyöstä haastavaa, toisinaan jopa kaoottista (Aall 2001, 376). Rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden muodostama verkosto on monimuotoisuutensa vuoksi haavoittuvainen, ja tämän vuoksi rauhanprosessiin osallistuvien toimijoiden täytyy tiedostaa yhteistyöhön liittyvät mahdollisuudet ja haasteet (Strimling 2006, 99).

Rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden koordinoinnilla on ratkaiseva rooli rauhanrakentamisessa. Koordinointi ei ole pelkästään väline päämäärän saavuttamiseksi, vaan usein erilaisten toimijoiden yhteensaattaminen on jo itsessään tavoittelemisen arvoinen asia. (Culbertson 2010, 75.)

Moniraiteisen diplomatian hyödyntäminen rauhanprosessissa ja rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden koordinointi ovat tärkeitä, vaikkakin vähälle huomiolle jääneitä tutkimusaiheita (Diamond & McDonald 1996, 164; Strimling 2006, 92; Bercovitch 2009, 353; Crocker, Hampson & Aall 2001, 502).

1.2 Tutkimustehtävät ja tutkimuksen perusvalinnat

Tämän pro gradu -tutkielman yleinen teema on rauhanvälitys. Tutkimuksessa tarkastelun kohteina ovat 1) *rauhanvälitystä harjoittavat toimijat*, 2) *rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden koordinointi*, sekä 3) *rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden*

koordinointiin liittyvät haasteet. Keskeisessä roolissa tutkimuksessa on *moniraiteinen diplomatia* käsitteenä, jolla viitataan rauhanvälitystä harjoittaviin toimijoihin. *Moniraiteinen rauhanprosessi* on puolestaan käsite, jonka tarkoituksena on havainnollistaa rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden runsautta ja niiden toiminnallisen viitekehyksen, rauhanprosessin, moniulotteisuutta.

Tutkimustehtävänäni on ensinnäkin selvittää, mitä moniraiteisen diplomatian käsitteellä tarkoitetaan, ja miten tämä käsite soveltuu käytäntöön tänä päivänä. Toisena tehtävänäni on selvittää miksi ja miten rauhanvälitystä harjoittavia toimijoita koordinoidaan, ja kolmantena tutkimusalueena paneudun siihen, minkälaisia haasteita tähän koordinointiin liittyy.

Merkittävä osa tutkielman teoriaosuudesta koostuu keskeisten käsitteiden määrittelystä. Koska rauhanvälitys on hyvin monimuotoinen ilmiö, sen keskeinen käsitteistö on varsin laaja (Moore 2003, 43; Liesinen 2010, 198–199). Vertailtaessa rauhanvälityksen aihepiiriin liittyvää englanninkielistä käsitteistöä on havaittavissa merkittäviä eroja Euroopan ja Yhdysvaltojen välillä. Lisäksi keskeisimmät kansainväliset järjestöt, kuten YK, Euroopan unioni (EU), Pohjois-Atlantin liitto (NATO) ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (ETYJ), luovat ja ylläpitävät kukin omaa käsitteistöään. (Liesinen 2010, 198–199.) Strimlingin (2006, 92) mukaan käsitteistöä koskeva monimerkityksisyys onkin osaltaan hankaloittanut yhteistyön edistämistoimia rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden välillä.

Pääasiallinen tutkimusaineisto koostuu rauhanvälitystä, moniraiteista diplomatiaa ja rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden koordinoointia käsittelevistä tieteellisistä tutkimuksista, jotka yhdessä muodostavat tutkielman ns. kirjallisuusosuuden. Keskeisenä teoksena moniraiteisen diplomatian kuvauksessa on käsitteen alun perin määritelleiden Diamondin ja McDonaldin (1996) teos ”Multi-track diplomacy”.

Tässä tutkimuksessa tutkimuskohdetta lähestytään erityisesti ei-valtiollisten, raide 2 -diplomatiaa edustavien toimijoiden näkökulmasta. Tutkielmani empiirinen osuus koostuu kahdesta asiantuntijahaastattelusta, jotka edustavat yksityisiä rauhantyön ammattilaisia. Asiantuntijoille esitetyt kysymykset on jaoteltu seuraaviin teemoihin:

moniraiteinen diplomatia käsitteenä, moniraiteinen diplomatia osana rauhanvälitystä sekä rauhanvälitys tulevaisuudessa. Haastatteluille asetettuna tavoitteena on syventää ymmärrystä moniraiteisesta diplomatiasta käsitteenä sekä sen soveltuvuudesta rauhanprosesseissa tänään ja tulevaisuudessa.

Haastateltavina asiantuntijoina ovat Crisis Management Initiativen (CMI) tutkimus- ja kehitysyksikön päällikkö Ville Brummer sekä Kirkon Ulkomaanavun rauhantyon asiantuntija Jussi Ojala. CMI ja Kirkon Ulkomaanapu ovat työstään rauhanvälityksessä kansainvälistä tunnustusta saaneita suomalaisia organisaatioita (Rauhanvälitys – Suomen suuntaviivoja 2010, 12).

1.3 Tutkimuksen rakenne

Tutkimus koostuu kaiken kaikkiaan viidestä pääluvusta. Tutkielman johdanto-osuus sisältää katsauksen tutkimusaiheeseen ja tutkimuksen perusvalinnat.

Järjestyksessä toinen, teoreettiseksi viitekehikseksi nimetty luku muodostaa tutkimukseni varsinaisen ytimen. Keskeisten käsitteiden määrittelyn tavoitteena on luoda tutkimukselle vakaa pohja. Moniraiteisen diplomatian kuvaus nojautuu tällä hetkellä aiheesta saatavilla olevaan tutkimustietoon. Moniraiteisen diplomatian käsitteellistämisen lisäksi teen luvussa yhteenvedon rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden koordinoitua käsittelevästä kirjallisuudesta. Erityisesti keskityn tässä koordinointiin liittyviin haasteisiin.

Luvussa ”Tutkimusaineiston keruu ja käsittely” kuvaan tässä tutkimuksessa soveltamani tutkimusmenetelmän, ja esitän perustelut valinnoilleni. Lisäksi valotan lukijalle niitä työskentelyvaiheita, jotka tutkimusprosessin aikana kävin läpi. Tavoitteenani on, että tutkimusprosessin eri vaiheiden raportoiminen ja avoin kerronta lisäävät tutkimukseni läpinäkyvyyttä ja johdonmukaisuutta.

Toiseksi viimeisessä, järjestyksessään neljännessä luvussa esittelen asiantuntijahaastattelun pohjalta tekemäni havainnot ja peilaan niitä tutkielman

alkuosassa esiin tuomaani teoriaan. Olen jakanut luvun teemoittain noudattaen haastatteluissa käyttämäni jaottelua.

Lopuksi esitän yhteenvedon tutkimustuloksistani ja tutkimusprosessin aikana heränneitä ajatuksia mahdollisista jatkotutkimusaiheista. Lisäksi pyrin kriittisesti arvioimaan tutkielmaani ja sille asetettujen tavoitteiden toteutumista.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Keskeiset käsitteet

2.1.1 Rauhanvälitys

Rauhanvälityksen yleistymisen ja välittäjien monimuotoisuus ovat tehneet toiminnan määrittelystä entistä haastavampaa (Crocker ym. 2001, 500). Bercovitchin (2009, 341–342) mukaan valtioiden välillä ns. virallista välitystoimintaa harjoittavat toimijat ovat halunneet ylläpitää mielikuvaa välitystoiminnasta eräänlaisena salaperäisenä, suljettujen ovien takana tapahtuvana taiteenlajina, mikä osaltaan on vaikeuttanut rauhanvälityksen määrittelemistä.

Erimielisyyksien ratkaisumallit voidaan karkeasti ottaen jakaa kahteen ryhmään. Oikeudellisessa prosessissa ratkaisu kiistaan pyritään saavuttamaan joko käräjöinnillä tai välimiesmenettelyllä, jolloin päätöksestä vastaavat lautamiehet, tuomari tai välimies. Vaihtoehtoinen ratkaisumalli on sovintoprosessi, jossa kiistan osapuolet hakevat yhteisesti hyväksyttävää ratkaisua sopimusmenettelyn, *välitystoiminnan* (englanniksi *mediation*), sovinnonteon tai neuvottelun avulla. (Liesinen 2010, 200.)

Rauhanomaiset kansainvälisen konfliktin ratkaisukeinot on määritelty YK:n peruskirjassa: ”Jokaisessa riidassa, jonka jatkuminen on omiaan vaarantamaan kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämistä, on asianosaisten ensi sijassa pyrittävä ratkaisuun käyttämällä neuvotteluja, tutkimusmenettelyä, *välitystä*, sovintomenettelyä, välitysoikeudellista tai tuomioistuinmenettelyä, alueellisten elinten tai sopimusten apua taikka muita rauhanomaisia keinoja oman valintansa mukaan. Turvallisuusneuvoston on kehotettava, milloin se katsoo sen tarpeelliseksi, asianosaisia selvittämään riitansa tällaisin keinoin.” (YK:n peruskirja, SopS1/1956, 33 artikla, 1 kohta.)

Bilder (1992) määrittelee hyvät palvelukset (englanniksi *good offices*) ja rauhanvälityksen toiminnoiksi, joita konfliktin osapuolet voivat pyytää kolmannelta osapuolelta umpikujaan ajautuneiden neuvottelujen ratkaisemiseksi (Crocker ym. 2001, 499). Hyviä palveluksia tarjoavan kolmannen osapuolen tavoitteena on tuoda konfliktin osapuolet yhteen ja tukea vuorovaikutusta heidän välillään. Rauhanvälityksessä kolmas osapuoli on edellistä aktiivisempi, ja voi tarjota jopa epävirallisia sovintoesityksiä kiistan osapuolille. (Crocker ym. 2001, 499.)

Laajasti määriteltynä rauhanvälitys on kolmannen osapuolen konfliktiin väliintulon muoto, jonka tavoitteena on Mitchellin (1981) mukaan konfliktin ratkaiseminen puolueettomilla neuvotteluilla (Richmond 1998, 4).

Blaken ja Moutonin (1985) mukaan rauhanvälitys tarkoittaa kolmannen osapuolen väliintuloa, jossa ulkopuolinen taho ensin tutkii ja määrittelee käsiteltävänä olevan ongelman, jonka jälkeen hän yksityisesti lähestyy konfliktin osapuolia esittääkseen laatimansa ehdotuksen yhteisesti hyväksyttävissä olevan ratkaisun aikaansaamiseksi (Bercovitch 2009, 341–342).

Douglas (1957) määrittelee rauhanvälityksen toimintana, jossa kiistan ulkopuolinen taho joko oma-aloitteisesti tai kutsuttuna lähestyy riitatilanteen osapuolia avustaakseen heitä sovinnon saavuttamisessa (Bercovitch 2009, 341–342).

Rauhanvälityksen laajasta soveltamisalasta huolimatta toiminnan lähtökohta pysyy samana: kiistan osapuolet tuodaan yhteen, ja heidän kanssaan työskennellään yhteisesti hyväksyttävissä olevan ratkaisun saavuttamiseksi (Brand-Jacobsen & Jacobsen 2002, 51; Bercovitch 2009, 340).

2.1.2 Rauhanrakentaminen

Rauhanrakentamisesta (englanniksi *peacebuilding*) on olemassa useita määritelmiä, kuten rauhanvälityksestäkin. Murithin (2009) mukaan eroavaisuudet käsitteen määrittelyssä liittyvät taustalla vaikuttavaan käsitykseen rauhanrakentamisen

tavoitteellisuudesta. Rauhanrakentamisen tavoitteena voidaan pitää joko ns. negatiivista rauhaa eli väkivaltaisten yhteenottojen poissaoloa tai vaihtoehtoisesti ns. positiivista rauhaa, jolla viitataan yhteiskunnassa vallitsevaan sopuun sekä perustavanlaatuisen ihmisoikeuksien perustalle rakentuvaan toimintavapauteen. (Choeden 2010, 42; Diamond & McDonald 1996, 12.)

Diamondin ja McDonaldin (1996, 13) mukaan rauhanrakentaminen kattaa kaiken toiminnan, jolla myötävaikutetaan konfliktinratkaisuun sen eri vaiheissa. Appleby (2001, 822) määrittelee rauhanrakentamisen laajasti käsitteenä, joka kattaa eri toimintoja, kuten konfliktinehkäisyn, konfliktin johtamisen, sovittelun, neuvoteltujen päätösten toimeenpanon, yhteiskuntien jälleenrakentamisen sekä ihmisoikeuksia tukevan oikeusvaltion vakiinnuttamisen konfliktin vahingoittamilla alueilla.

Perinteisesti määriteltynä rauhanrakentamisella tarkoitetaan YK:n haltuunottamaa tavoitteellista tehtävää puuttua valtioiden sisäisiin konflikteihin. Rauhanrakentamisen käsitteellistämisen takana on YK:n entinen pääsihteeri Boutros Boutros-Ghali (1992), jonka mukaan rauhanrakentamisessa on kyse keskipitkälle ja pitkälle aikavälille suunnatuista jälleenrakentamisprosesseista sotien runtelemissa yhteisöissä (Choeden 2010, 41). Boutros-Ghali (1992) määrittelee rauhanrakentamisen ”toiminnaksi, jossa identifioimisen ja erilaisten tukirakenteiden avulla pyritään vahvistamaan rauhaa konfliktin uusiutumisen välttämiseksi” (Babbitt 2009, 542). Huolimatta siitä, ettei kansainvälisen konfliktinratkaisun parissa työskentelevien keskuudessa vallitse täydellistä yksimielisyyttä rauhantyötä koskevien käsitteiden määrittelystä, on pääsihteeri Boutros-Ghalin (1992) määritelmä kaikkein käytetyin (Babbitt 2009, 541).

Cousensin (2001) mukaan jokainen rauhanrakentamisen prosessi on ainutlaatuinen, jonka minkä vuoksi myös siinä sovellettavan toimintatavan määrittää konfliktin konteksti, luonne ja intensiteetti, sekä paikallisten sille osoittama tuki ja tämän mukaiset resurssit (Choeden 2010, 42).

Rauhanrakentamista ei ole mahdollista toteuttaa yksittäisen kansainvälisen organisaation, kuten YK:n, toimesta. Rauhanrakentamisessa on kyse kooltaan ja

osaamiseltaan toisistaan poikkeavien toimijoiden välisestä yhteistyöstä, jonka onnistuminen edellyttää koordinoitua. (Choeden 2010, 42.)

2.1.3 Rauhanvälitystä harjoittavat toimijat

Rauhanvälitystä harjoittavista konfliktin ulkopuolisista toimijoista on olemassa useita määritelmiä. Yleensä rauhanvälittäjällä viitataan yksilöön, joka itsenäisesti tai edustamansa organisaation tai valtiovallan puolesta työskentelee yhteistyössä kiistan osapuolten kanssa tavoitteenaan konfliktin ratkaiseminen (Strimling 2006, 93).

Karkeasti ottaen rauhanvälitystä harjoittavat tahot voidaan jakaa neljään ryhmään, jotka ovat valtiot, YK, alueelliset organisaatiot sekä yksityiset toimijat (Piiparinen & Brummer 2012, 11; Bercovitch 2009, 340).

Valtioiden on perinteisesti ajateltu olevan eräänlaisessa monopoliasemassa rauhanvälityksen osalta. Vaikka tätä monopoliasemaa ei enää ole, on valtioilla edelleen tärkeä rooli rauhanvälityksessä. Rauhanvälittäjinä tunnetuiksi tulleita valtioita ovat mm. Yhdysvallat, Norja ja Sveitsi. (Piiparinen & Brummer 2012, 11.)

Myös YK:n rooli rauhanvälityksessä on merkittävä. YK on pyrkinyt vahvistamaan olemassa olevaa rauhanvälityskapasiteettiaan erilaisilla rakenteellisilla toimenpiteillä, joista yksi esimerkki on rauhanvälityksen tukiyksikön (englanniksi *Mediation Support Unit*) perustaminen vuonna 2008. (Piiparinen & Brummer 2012, 11.) Lisäksi Suomen ja Turkin yhdessä perustama välitystoiminnan ystäväryhmä sekä sen neuvottelema ensimmäinen rauhanvälitystä koskeva päätöslauselma tukevat YK:n rauhanvälityskapasiteettia (Rauhanvälityksen toimintaohjelma 2011, 9).

Alueellisten organisaatioiden rooli rauhanvälityksessä on voimistunut merkittävästi viime aikoina. Alueelliset organisaatiot tukevat virallisia rauhanprosesseja ja soveltavat tässä välitystoiminnan periaatteita. Esimerkkejä virallisia rauhanprosesseja lähellä työskentelevistä alueellisista organisaatioista ovat ETYJ, Kaakkois-Aasian maiden yhteistyöjärjestö (ASEAN) sekä Afrikan unioni. (Piiparinen & Brummer 2012, 11.)

Toisen rauhanvälityksessä rooliaan voimistaneen ryhmän muodostavat yksityiset toimijat. Keskeisimpiin rauhanvälitystä harjoittaviin yksityisiin toimijoihin lukeutuvat mm. Crisis Management Initiative (CMI), HDCentre, Berghof Peace Support ja Carter Center. Yleensä yksityisten toimijoiden osallistuminen rauhanvälitykseen rajoittuu johonkin tiettyyn rauhanprosessin vaiheeseen tai moniraiteisen diplomatian raiteelle, kuten raiteelle 1.5 tai 2. Toisaalta yksityiset toimijat voivat toimia myös virallista rauhanprosessia johtavina pääneuvottelijoina. (Piiparinen & Brummer 2012, 11–12.)

2.2 Rauhanvälityksen monitoimijamalli

Crocker ym. (2001) käyttävät nimitystä rauhanvälityksen monitoimijamalli (englanniksi *multiparty mediation*) tilanteesta, jossa useampi kuin yksi konfliktiin nähden kolmas osapuoli osallistuu rauhanrakentamiseen konfliktin eri vaiheissa. Kolmansien osapuolten osallisuus voi toteutua vuorollaan peräkkäin, samanaikaisesti tai erilaisten yhteistyöelinten, kuten YK:n muodossa. (Crocker ym. 2001, 500–501.)

Hansenin (2012, 245) mukaan rauhanvälityksen monitoimijamallin jäsentäminen rinnakkaisiksi prosesseiksi antaa arvon erilaisille toimintatavoille rauhanvälityksessä, ja tarjoaa mahdollisuuden selkeään tehtävänjakoon kolmansien osapuolten kesken.

Kolmansien osapuolten toiminnot ovat hyödyllisiä eri vaiheissa konfliktia. Konfliktin alkuvaiheessa ruohonjuuritasolla läsnä olevat epäviralliset toimijat voivat tukea konfliktin osapuolten aloitteita keskinäisen vuoropuhelun ja luottamuksen rakentamiseksi. Konfliktin kärjistyessä on virallisen toimijan, kuten valtion tai ylikansallisen järjestön edustajan panos tarpeen rauhanneuvottelujen jatkamiseksi. Rauhansopimuksen allekirjoittamista seuraavassa toimeenpanovaiheessa lukuisat toimijat osallistuvat yhteiskunnan jälleenrakentamiseen. (Crocker ym. 2001, 500–501.)

2.3 Raidejaottelusta

Valtioiden ja ylikansallisten organisaatioiden, kuten YK:n tai EU:n, harjoittamasta rauhavälityksestä käytetään yleisesti nimitystä raide 1 (track 1) -diplomatia, kun taas ei-valtiollisten toimijoiden työhön viitataan usein käsitteellä raide 2 (track 2) -diplomatia (Diamond & McDonald 1996, 1). Quille (2000) pitää tarpeellisena lisätä perinteiseen jaotteluun käsitteen raide 3 (track 3), jolla viitataan ruohonjuuritasolla toteutettavaan rauhanrakentamiseen (Chakrabarti 2003, 267–268).

Raide 2 -diplomatiaa edustavat aloitteet vaihtelevat merkittävästi niin rakenteiden, sisällön, metodologian kuin tavoitteidenkin suhteen (Çuhadar & Dayton 2012, 158). Çuhadar (2009, 642) on jaotellut raide 2 -toiminnot kahden keskeisen piirteen perusteella; ensinnäkin sen perusteella, ketkä tai millaiset ihmiset tuodaan yhteen, ja toiseksi sen mukaan, missä vaiheessa konfliktia se toteutetaan.

Toinen käytännöllinen tapa jäsentää raide 2 -diplomatiaa edustavia toimintoja on erottaa toisistaan tulos- ja prosessitavoitteiset aloitteet. Tulostavoitteiset aloitteet on suunniteltu tuottamaan ideoita virallista diplomatiaa varten, kun taas prosessitavoitteisilla aloitteilla pyritään vahvistamaan luottamuksen ilmapiiriä yhteiskunnan eri tasoilla rakentaen näin perustusta kestäväälle rauhalle. Molempia lähestymistapoja sovelletaan laaja-alaisesti sekä erikseen että yhdistelmänä. (Çuhadar & Dayton 2012, 158.)

Lisäksi on olemassa erilaisia käsityksiä ei-valtiollisten, raide 2 -diplomatiaa edustavien toimijoiden toteuttamien aloitteiden laajuudesta. Yhden näkemyksen mukaan aloitteiden tulisi toimia valtionjohdon edustajien toissijaisina vuorovaikutusväylinä tilanteessa, jossa valtionjohdon tasolla käytävät neuvottelut eivät ole käynnissä. Tämän toiminnan tavoitteena on ylläpitää jatkuvaa vuoropuhelua osapuolten välillä ja luoda hyvä perusta jatkossa käytäville virallisille neuvotteluille. (Chakrabarti 2003, 268.) Muun muassa Behera, Chadha ja Rizvi (1997) ovat kritisoineet näkemystä sen elitistisyydestä, ja siitä, ettei se huomioi valtionjohdon ulkopuolisten toimijoiden osallisuutta rauhanrakentamisessa (Chakrabarti 2003, 268).

Strimling (2006, 93) suosii raide 1 - ja raide 2 -käsitteiden sijaan käsitteitä virallinen rauhavälitys ja epävirallinen rauhavälitys, sillä niissä täsmentyvät sekä välittäjän profiili että sovellettavien prosessien luonne. Tämä ”raide 1 ja raide 2” -

kategorisoinnille vaihtoehtoinen toimijoiden määrittely mahdollistaa sekatyypisten mallien eli ns. hybridien kehittelyn jättämättä kuitenkaan huomiotta välitystoiminnan kannalta keskeisiä muuttujia, eli välittäjän luonnetta ja toimintatapoja. Lisäksi Strimling (2006) pitää esittämiään vaihtoehtoisia käsitteitä arvoneutraaleina suhteessa toimijoiden edustamaan asemaan ja toimivaltaan. (Strimling 2006, 93.)

Raide 2:n lisäksi on olemassa myös muita termejä, joilla kuvataan tavoitteellista epävirallista diplomaattista toimintaa yhteiskunnan eri tasoilla. Tällaisista diplomaattisista aloitteista on käytetty esimerkiksi seuraavia nimityksiä:

- moniraiteinen diplomatia (englanniksi *multi-track diplomacy*) (Diamond & McDonald 1991),
- raide 1.5 -diplomatia (englanniksi *track one and a half diplomacy*) (Nan 2002, 2004, 2005),
- raide 3 -diplomatia (englanniksi *track three diplomacy*) (Chigas 2007), sekä
- jatkuva dialogi (englanniksi *sustained dialogue*) (Saunders 1999, 2001a). (Schiff 2010, 95.)

Raide 1.5 -diplomatia tulee tässä tutkimuksessa esiin erityisesti asiantuntijahaastattelujen yhteydessä, minkä vuoksi määrittelen käsitteen seuraavaksi hieman tarkemmin.

Raide 1.5 -yhteisöllä viitataan poliittisesta sitoutumattoman kolmannen osapuolen johdolla julkisesti tai yksityisesti toteutettavaan vuorovaikutukseen konfliktin virallisten osapuolten kesken (Böhmelt 2010, 167). Raide 1.5 -yhteisön toiminnalla viitataan vuorovaikutukseen mukana virallisissa rauhanneuvotteluissa tai niiden läheisyydessä olevien toimijoiden kanssa. Toimintaa pidetäänkin eräänlaisena tukiprosessina virallisille rauhanneuvotteluille. (Brummer 2011.)

Käytännössä tukitoiminta voi tarkoittaa esimerkiksi paneutumista tiettyihin neuvotteluihin liittyviin asiakokonaisuuksiin, prosessin ylläpitämistä tilanteessa, jossa varsinaisina neuvotteluja ei ole käynnissä, tai rauhansopimuksen täytäntöönpanoon ja siihen liittyviin kysymyksiin osallistumisesta. Moniraiteisessa diplomatiassa raide 1.5 -toiminta sijoittuu raide 2:ta edustavien toimijoiden, kuten kansalaisjärjestöjen, yläpuolelle. Raide 1.5 -toiminnan tarkoituksena on toimia eräänlaisena linkkinä raiteiden

1 ja 2 sekä toisten moniraiteista diplomatiata edustavien alempien raiteiden välillä. (Brummer 2011.)

Muun muassa Mapendere (2005) ja Nan (2002) ovat osoittaneet raiteella 1.5 sovellettavien toimintamallien olevan hyödyllisiä tilanteissa, joihin viralliset toimijat, kuten valtiot, eivät jostain syystä kykene puuttumaan tai joissa raiteen 2 toimintatavat ovat osoittautuneet tuloksettomiksi (Böhmelt 2010, 168).

2.4 Moniraiteinen diplomatia

Moniraiteinen diplomatia on käsitteellinen viitekehys, joka suunniteltiin havainnollistamaan niitä lukuisia toimijoita, jotka osallistuvat rauhanrakentamiseen ja siten ylläpitävät maailmanrauhaa (Diamond & McDonald 1996, 1).

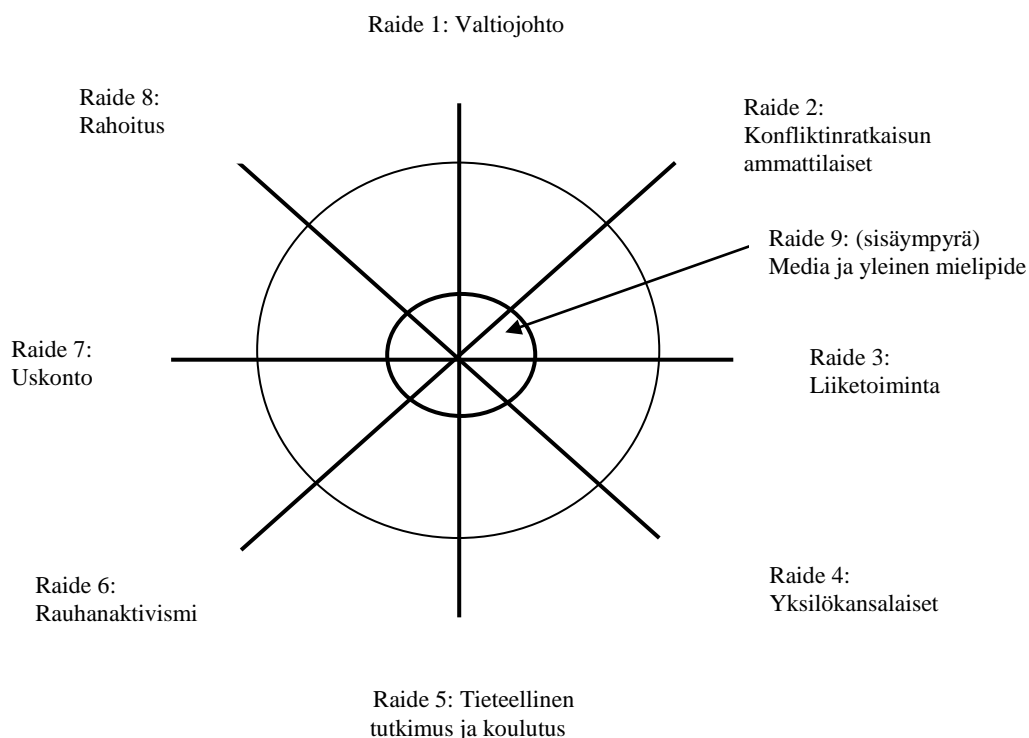
Moniraiteinen diplomatia (englanniksi *multi-track diplomacy*) käsitteenä on laajentunut jo edellä mainitun alkujaan Montvillen (1987) luoman ”raide 1 ja raide 2” -paradigman ympärille. Ensin McDonald jalosti perinteistä raide 1 ja raide 2 -jaottelua jakamalla raide 2 -diplomatian neljään erilliseen raiteeseen, jotka olivat konfliktinratkaisun ammattilaiset, liiketoiminnan harjoittajat, yksilökansalaiset sekä media. Myöhemmin McDonald yhdessä Diamondin kanssa kehitti mallia edelleen laajentamalla raide 2 -yhteisön kaiken kaikkiaan yhdeksään erilliseen raiteeseen. Uudet neljä raidetta olivat uskonto, kansalaistoiminta, tieteellinen tutkimus ja koulutus. (Diamond & McDonald 1996, 1.)

Kokemus perinteisen valtioiden harjoittaman diplomatian rajallisuudesta onkin keskeisin moniraiteisen diplomatimallin kehittämistä aktivoinut tekijä. Moniraiteisessa diplomatiassa konfliktinratkaisu ja rauhanrakentaminen käsitetään moniulotteisena kokonaisuutena, ja rauhanrakentamisen painopiste on paikallisissa toimijoissa ja resursseissa. Konflikti hahmotetaan kontekstissaan, jolloin kestävää rauhaa edistävät konfliktinratkaisun toimintatavat ovat paikalliseen kulttuuripiiriin soveltuvia. (Ramsbotham, Woodhouse & Miall 2005, 25.)

Diamondin ja McDonaldin (1996, 5) mukaan moniraiteisen diplomatian raiteita edustavia tahoja ei tulisi tarkastella ainoastaan itsenäisinä toimijoina, vaan ensi sijassa huomion kohteena tulisi olla toimijoiden muodostamat toiminnalliset verkostot ja näiden väliset rajapinnat.

Sen sijaan, että McDonald ja Diamond olisivat asettaneet raide 1 -yhteisön epävirallisten toimijoiden yläpuolelle, he päättivät sijoittaa kaikki yhdeksän raideita yhteen ja samaan kehään. Kehällä he halusivat havainnollistaa raiteiden keskinäistä yhdenvertaisuutta osana kokonaisuutta. Yksittäisen raiteen edustamat ainutlaatuiset voimavarat saadaan parhaiten hyödynnetyksi, kun ne ohjataan toimimaan rauhan puolesta yhtenä kehän kaltaisena kokonaisuutena. (Diamond & McDonald 1996, 1.)

On huomioitava, ettei moniraiteista diplomatiaa pidetä varsinaisena järjestelmänä. Tämä johtuu siitä, että vaikka moniraiteisen diplomatian raiteilla on yhteisiä kosketuspintoja ja yhteinen päämäärä, ne eivät välttämättä ole tietoisia tästä. (Diamond & McDonald 1996, 14.)

Kuvio 1 Moniraiteisen diplomatian kehä (Moniraiteisen diplomatian instituutin [www-sivut](http://www.sivut)).

2.4.1 Raide 1 – Valtiojohto

Raide 1 -diplomatiaa pidetään perinteisenä lähestymistapana diplomatiaan (Wehrenfennig, 2008, 359). De Magalhaesin (1988) tarjoaman määritelmän mukaan raide 1 -diplomatia on ”ulkopoliittinen väline, jota eri valtioiden hallitukset yhteisesti tunnustettujen välittäjien muodossa soveltavat keskinäisten suhteiden ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi” (Papa ym. 2010, 353). Mikäli hallitusten välillä ilmenee konflikti, pyritään tilanteeseen löytämään ratkaisu neuvotteluteitse (Papa ym. 2010, 353).

Mapenderen (2005) mukaan raide 1 -diplomatiaa edustavat rauhanneuvottelut sisältävät usein kaksi vaihetta (Papa ym. 2010, 353). Ensimmäisessä vaiheessa hallitusten edustajat kokoontuvat yhteen keskustellakseen vaihtoehtoisista esityksistä väkivaltaisuuksien lopettamiseksi ja diplomaattisten suhteiden palauttamiseksi. Tämän jälkeen valtio johdon edustajat tapaavat saattaakseen neuvottelut päätökseen ja mahdollisuuksien mukaan allekirjoittaakseen rauhansopimuksen. (Papa ym. 2010, 353.)

Raide 1 -diplomatian lähtökohtana on ajatus siitä, että ”konfliktinratkaisu on mahdollista ainoastaan konfliktin osapuolia edustavien virallisten osapuolten kesken” (Wehrenfennig 2008, 357). Lisäksi raide 1 -diplomatiaan liittyy ajatus siitä, että valtio johdon edustajien kesken käytyjen neuvottelujen lopputulos ikään kuin soljuu suuren yleisön keskuuteen, ja että rauhan täytäntöönpano on pehmeä prosessi, joka ei vaadi osakseen sen suurempia toimenpiteitä kentällä (Papa ym. 2010, 353).

2.4.2 Raide 2 – Konfliktinratkaisun ammattilaiset

Raide 2 -diplomatiaa edustavat toimintatavat perustuvat ajatukseen, jonka mukaan pitkittyneitä yhteiskunnallisia konflikteja ei ole mahdollista ratkaista ilman kiistan osapuolten edustamien yhteiskuntien sisäisten muuttujien ja näiden laaja-alaisten vaikutusten huomioimista (Çuhadar & Dayton 2012, 157).

Toisaalta raide 2 -diplomatiayhteisölle ominaisten epävirallisten keskustelujen toimintavapautta ei ole mahdollista saavuttaa virallisissa yhteyksissä. Epäviralliset keskustelut tarjoavat mahdollisuuden pohtia konfliktin taustoja sekä taustalla vaikuttavia inhimillisiä tarpeita. Mahdolliset sovintoehdotukset, sovinnon syntymisen tiellä olevat esteet sekä toistaiseksi virallisen raide 1 -diplomatian tasolla käsittelemättömät teemat ovat esimerkkejä raide 2 -yhteisön johdolla käsiteltävistä aihepiireistä. (Diamond & McDonald 1996, 37; Wehrenfennig, 2008, 359.)

Davies ja Kaufman (2003) toteavat raide 2 -diplomatialla viitattavan kansalaisjärjestöjen toteuttamaan rauhantyöhön, epäviralliseen diplomatiaan tai kansalaisdiplomatiaan (Papa ym. 2010, 353). Tämänkaltaista diplomatiaa tarvitaan usein niin raide 1 -diplomatiaa varten tehtävässä taustatyössä kuin myös raide 1 -diplomatialla saavutettujen sopimusten toimeenpanossa (Papa ym. 2010, 353).

Lederach (1997) kritisoi liiallista turvautumista raide 1 -diplomatiaa edustaviin toimintoihin, sillä hän tunnistaa valtiojohdon edustajien kesken käytävillä neuvotteluilla olevan rajoitteensa (Papa ym. 2010, 353). Ilman yhteiskunnallisen maaperän valmistelemista rauhaa varten tai yksityiskohtaista suunnitelmaa rauhansopimuksen toimeenpanosta ruohonjuuritasolla on todennäköistä, että väkivaltaisuuDET puhkeavat uudelleen konfliktin osapuolten välillä (Papa ym. 2010, 353).

Raide 2 -yhteisön toimijat edustavat erilaisia taustayhteisöjä ja työskentelevät itsenäisesti (Diamond & McDonald 1996, 38). Käytännössä yhteisön edustajat työskentelevät erilaisissa työpajoissa, seminaareissa ja konferensseissa, joissa he välittäjinä pyrkivät edistämään vuorovaikutusta kiistan osapuolten välillä (ks. myös Chakrabarti 2003, 266). Tärkeässä osassa työtä on konfliktien kokonaisvaltainen käsitteellistäminen ja analysointi, joka merkittäväällä tavalla palvelee rauhanrakentamisen kehittymistä tieteenalana. (Diamond & McDonald 1996, 39.)

Mapendere (2005) mainitsee raiteiden 2 ja 1.5 välisen merkittävimmän eroavaisuuden liittyvän niiden toiminnalliseen tasoon (Böhmelt 2010, 169). Raide 2 -diplomatiaa harjoitetaan ruohonjuuritasolla ja keskijohdon parissa, kun taas raiteen 1.5 yhteydet

keskittyvät virallisen raide 1 -diplomatian parissa toimiviin päätöksentekijöihin (Böhmelt 2010, 169).

Diamondin ja McDonaldin (1996) mukaan on selvää, että raide 2 -yhteisön tulee työskennellä tiiviissä yhteistyössä raide 1 -yhteisön kanssa työnsä vaikutuksen maksimoimiseksi. Toistaiseksi areenojen löytäminen yhteisöjen väliselle vuorovaikutukselle ja yhteistyölle on ollut vaikeaa. Keskeisimmät tähän vaikuttavat tekijät ovat raide 1 -yhteisölle tunnusomainen elitismi ja yhteisöjen toisistaan poikkeavat käsitykset diplomatian kentällä vallitsevista valtasuhteista. (Diamond & McDonald 1996, 41–42.)

2.4.3 Raide 3 – Liiketoiminta

Liiketoiminnan mieltäminen rauhanrakentajaksi ei ole yksinkertaista, sillä perinteisesti liiketoiminta tunnetaan vaikuttavana ja usein myös menestyvänä tekijänä niin sodan aikana kuin sen jälkeen. Monet yksityisyrittäjät hyötyvät konfliktista merkittävästi joko suoraan, esimerkiksi asekaupalla, tai epäsuoraan, esimerkiksi ylläpitämällä laittomia markkinoita. (Kilick & Gündüz 2005, 310.)

Liiketoiminnan ja rauhan yhteyttä koskeva keskeinen oletus on, että kansainvälisellä liiketoiminnalla voi olla positiivinen ja myönteinen vaikutus liiketoiminnassa mukana oleviin osapuoliin. Liiketoiminta on keskeisessä osassa kansainvälisen kentän niin sosiaalista kuin poliittistakin todellisuutta. Toisaalta on selvää, ettei menestyksestä liiketoimintaa voida toteuttaa ilman rauhaa ja yhteiskunnallista vakautta. (Diamond & McDonald 1996, 52; Kilick & Gündüz 2005, 310.)

Liiketoiminta diplomatian raiteena on luultavasti kaikkein heikoimmin määritelty ja vähiten tutkittu osa-alue. Suuri osa liiketoimintaa harjoittavista toimijoista ei edes tiedosta olevansa tekemisissä rauhan kanssa. Todellisuudessa nämä toimijat ovat liiketoiminnallaan rakentamassa vahvoja vuorovaikutussuhteita kansojen välillä. (Diamond & McDonald 1996, 53.) Algerin (2007, 540) mukaan rauhantutkijoiden tulisi

aktiivisemmin viestittää liiketoiminnan harjoittajille heidän roolistaan ja mahdollisuuksistaan rauhantyössä.

Paikallisella liiketoiminnalla voidaan sen monien perinteisten tehtävien avulla tukea rauhanrakentamista konfliktialueilla. Merkittävin tapa, jolla liiketoiminta voi edistää rauhanrakentamista, on hoitaa liiketoimintaansa vastuullisesti ja läpinäkyvästi. Työllistämiseen liittyvän yleisen hyödyn lisäksi työnantajat voivat palkata syrjityssä asemassa olevien vähemmistöryhmien edustajia, ja näin olla esimerkillään horjuttamassa yhteiskunnan sisäisiä ennakkoluuloja. Toisaalta työyhteisöt itsessään ovat tärkeitä, sillä usein ne toimivat ainoina todellisina kohtaamispaikkoina konfliktin osapuolia edustaville kansalaisille. Lisäksi ruohonjuuritasolla toimivat liiketoiminnan harjoittajat ovat usein hyvässä asemassa sovitellakseen yhteisöjen sisäisiä kiistoja. Liiketoiminnan harjoittajien osaamisesta on hyötyä myös rauhansopimuksen allekirjoittamista seuraavaan jälleenrakennusvaiheeseen liittyvässä konfliktialueen elinkeinoelämän kehitystä koskevassa suunnittelutyössä. (Kilick & Gündüz 2005, 314–316; Haufler 2001, 664–665.)

Lisäksi liiketoiminnan harjoittajat voivat osana moniraiteista diplomatiaa harjoittaa rauhanvälitystä konfliktin kolmantena osapuolena. Yritysten johtajat voivat poliittisten vaikuttajien kanssa käymissään keskusteluissa nostaa esiin demokratiaa ja rauhaa koskevia teemoja avoimen vuoropuhelun nimissä. Teemojen painoarvoa voidaan lisätä esimerkiksi erilaisilla kannustimilla, kuten lupauksella investoinnista sillä ehdolla, että hallitus sitoutuu rauhaa edistäviin toimiin. Toisaalta yritykset voivat erilaisilla kaupankäyntiä koskevilla esteillä, kuten myymisestä ja ostamisesta pidättäytymisellä, pyrkiä estämään väkivaltaisuuksien yltymistä konfliktialueella. Monipuolisista osallistumistavoista huolimatta liiketoiminnan harjoittajien suora osallisuus konfliktiin on rajallinen. Käytännössä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi YK:n valtuuttamaa yhteistyöprojektia toisten rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden kanssa. (Haufler 2001, 666–667.)

2.4.4 Raide 4 – Yksilökansalaiset

Kansalaiset osallistuvat erilaisten organisaatioiden ja järjestöjen toimintaan vaikuttaakseen kansainvälisen politiikan todellisuuteen mahdollisimman välittömällä ja konkreettisella tavalla. Tässä ruohonjuuritasolla tapahtuvassa toiminnassa pyritään henkilökohtaisissa kulttuurienvälisissä kontakteissa nostamaan esiin maailmanrauhan kannalta tärkeitä asioita ja edistämään ystävyyttä ennakkoluulojen sijaan. Henkilökohtaisten kontaktien ohella tärkeänä vaikutuskanavana on pidetty kansalaiskasvatusta maailmanrauhan ja kestävän kehityksen puolesta. (Diamond & McDonald 1996, 60.)

Diamond ja McDonald (1996, 60) tyypittelevät raide 4 -yhteisöä edustavat organisaatiot seuraavanlaisesti:

- vaihto-ohjelmat,
- yksityiset vapaaehtoisjärjestöt ja kehitysohjelmat,
- etujärjestöt,
- ammatilliset etujärjestöt, ja
- demokratian instituutiot.

Kansalaiset osallistuvat toimintaan henkilökohtaisen arvomaailmansa motivoimina. Toisiin moniraiteisen diplomatian raiteisiin nähden kansalaistoiminta on ensi sijassa vapaaehtoisuuteen perustuvaa toimintaa. Vaikka kansalaisjärjestöjen toiminnassa mukana olevien palkallisten työntekijöiden määrä olisi vähäinen, on toimintaan osallistuvien vapaaehtoisten joukko usein moninkertainen. (Diamond & McDonald 1996, 61.)

2.4.5 Raide 5 – Tieteellinen tutkimus ja koulutus

Yhteisönä raide 5 koostuu kahdesta ryhmästä. Näistä ensimmäisen muodostavat asiantuntijaryhmät, joiden piiriin lukeutuu erilaisia tutkimus- ja opintoryhmiä. Toisella ryhmällä viitataan rauhan- ja konfliktintutkimuksen perusteita opettaviin laitoksiin, kuten peruskouluihin, lukioihin ja yliopistoihin. (Diamond & McDonald 1996, 70.)

Asiantuntijaryhmät ovat hyvin verkostoituneita yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa, sillä ne tuottavat monipuolista tutkimustietoa niin poliittista päätöksentekoa kuin suurta

yleisöä varten. Akateemisessa maailmassa tehtävä tutkimus on pitkälti samankaltaista asiantuntijaryhmien työhön nähden. Erottavana tekijänä näiden kahden välillä kuitenkin on akateemisten instituutioiden opetustehtävään liittyvä ohjauksellinen komponentti. Lukioissa rauhan- ja konfliktintutkimusta käsittelevä opetus on huomattavasti käytännönläheisempää kahteen edelliseen verrattuna (Diamond & McDonald 1996, 72).

Konfliktialueilla läsnä olevat tutkijat voivat toimia konfliktitilanteessa sillanrakentajina avaamalla konfliktin moniulotteisia taustoja yleisölle. Konfliktia erilaisista näkökulmista lähestyviä artikkeleita sisältävät yhtenäisteokset auttavat lukijoita laajentamaan näkemystään konfliktista ja sen taustoista. (Nan 2011, 683.)

Myös ulkopuoliset tutkijat voivat onnistua pääsemään jyvälle konfliktin yksityiskohdista. Ulkopuoliset tutkijat voivat koota hyödyllistä tietoa rauhanrakentamista varten esimerkiksi välittämällä tietoa paikallisten mielipiteistä, nostamalla esiin erityisiä huolenaiheita tai antamalla suosituksia tulevaisuutta koskien. Konfliktitilanteessa, jossa lähes kaikki konfliktia koskeva tieto on tavalla tai toisella politisoitunutta, voi ulkopuolisilla tiimeillä olla enemmän vaikutusvaltaa, sillä ne eivät ainoastaan säilytä tasapainoista lähestymistapaa tutkimusaiheeseen vaan lisäksi tuovat sen selkeästi julki. (Nan 2011, 683.)

Konfliktinratkaisua käsittelevien koulutusohjelmien tavoitteena on luoda ihmisille valmiuksia kriittiseen ajatteluun ja rakentaviin lähestymistapoihin konflikteja osalta. Koulutusohjelmia voidaan toteuttaa niin peruskoulussa kuin kansalaisopistossa tai jonkin uskonnollisen yhteisön järjestämässä tilaisuudessa. (Jones 2005, 245.)

Rauhankasvatukselliset koulutusohjelmat keskittyvät kommunikointivalmiuksien ja kulttuurienvälisen vuorovaikutuksen sekä empaattisuuden vahvistamiseen. Erityisenä painopistealueena koulutuksessa on negatiivisen ja positiivisen rauhan välisen eroavaisuuden sisäistäminen. Lisäksi koulutettaville opetetaan konfliktinratkaisutaitoja, kuten neuvottelemista ja sovittelua. (Jones 2005, 246–247.)

Konfliktinratkaisuun valmiuksia tarjoavat koulutukset voidaan nähdä myös yhtenä osana laajempaa rauhankasvatusta. Käytännössä konfliktinratkaisuun keskittynyt koulutus ja rauhankasvatus ovat kuitenkin osittain päällekkäistä koulutusta. Koulutuksia yhdistävät pääosin sama sisältö, keskeisimmät toimintatavat sekä tavoitteet. (Jones 2005, 246–247.)

2.4.6 Raide 6 – Rauhanaktivismi

Rauhanaktivismiin ensisijaisena tavoitteena on vaikuttaa poliittisesti yhteiskunnallisiin laitoksiin sekä niiden sisällä vaikuttaviin asenteisiin ja toimintatapoihin. Yhteisön toiminnan lähtökohtana on, ettei rauha ole mahdollinen ilman yhteiskunnassa toteutuvaa poliittista, taloudellista ja ympäristöä koskevaa oikeudenmukaisuutta. Kansalaisilla ajatellaan olevan moraalinen velvollisuus vastustaa harkitsemattomia poliittisia päätöksiä ja edistää sorrettujen hyvinvointia. Kansalaisjärjestöjen tavoin aktivistit pitävät ruohonjuuritason vaikuttamista tärkeimpänä. Toisaalta aktivismi poikkeaa kansalaisdiplomatiasta siinä, että valistustoiminnan sijaan siinä pyritään toiminnan avulla nostamaan esiin yhteiskunnassa ilmeneviä epäkohtia. Aktivistiryhmät on totuttu yksilöimään niiden ajaman asian tai osallistujamäärän perusteella. Ryhmien talous on yksityisten lahjoitusten varassa. (Diamond & McDonald 1996, 87–88.)

Aktivistien toiminta on vahvasti arvosidonnaista. Omalle asialle omistautuminen ja ehdottomuus ajavat aktivisteja toisinaan jopa laittomiin tekoihin. Toisiin moniraiteisen diplomatian raiteisiin verrattuna aktivisteilla on tapana vaalia ja vapaasti ilmaista rauhantyötä koskevia tunteitaan. (Diamond & McDonald 1996, 88.)

2.4.7 Raide 7 – Uskonto

Nykytilanteessa, jossa yhä useampi konflikti ylittää ns. perinteisen valtioiden välisen diplomatian toimivallan, ovat uskonnolliset toimijat kasvavassa määrin osallisina ympäri maailmaa harjoitettavassa rauhantyössä. Itse asiassa tietyt tahot arvioivat uskonnollisen sovinnonteon yhdistettynä viralliseen tai epäviralliseen diplomatiaan tarjoavan yhden kaikkein tehokkaimmista lähestymistavoista konfliktinratkaisuun. (Johnston 2005, 210; Appleby 2001, 822.)

Uskonnolliset yhteisöt liittävät moraalisen lain ja hengelliset periaatteet osaksi rauhanrakentamista. Yhteisöt kokevat uskonsa velvoittavan heitä toimimaan rauhan puolesta ja ihmisten hyväksi. Yhteisöjen taustalla vaikuttavista olettamuksista keskeisin on vahva usko ihmisyyteen. Uskonnollisten yhteisöjen edustajat ajattelevat tämän ykseyden ilmenevän rakkaudessa ja myötätunnossa, joiden avulla ihmisten on mahdollista ratkaista konflikti ja saavuttaa rauha. Rauhaa pidetään ihmisten perusoikeutena, joka voi kasvaa henkilökohtaisesta kokemuksesta yhteisölliseksi voimavaraksi. (Diamond & McDonald 1996, 97.)

Muutospolitiikka on uskonnollisten yhteisöjen keskuudessa syntynyt käsite. Käsitteellä viitataan ajatukseen, jonka mukaan ihmisten henkilökohtaisessa tietoisuudessa ja maailmankuvassa tapahtuvan muutoksen myötä positiivinen muutos voi vähitellen vallata alaa koko yhteiskunnassa. (Diamond & McDonald 1996, 100.)

Vaikka suurin osa uskonnollisten yhteisöjen toiminnasta on luonteeltaan ekumeenista ja uskontojen väliseen vuoropuheluun keskittyntä, on yhteisöissä mukana myös toimijoita, jotka pitävät itseään ainoana oikeana tienä rauhaan (Diamond & McDonald 1996, 101–102).

Uskonto voikin toimia lähteenä niin suvaitsemattomuudelle, ihmisoikeusrikkomuksille ja äärimmäisille väkivaltaisuuksille kuin myös väkivallattomuudelle, ihmisoikeuksien puolustamiselle ja yhteiskuntien eheytykselle (Appleby 2001, 821). Uskonto on kuin kaksiteräinen miekka, sillä se voi olla sytyttämässä konfliktin, mutta toisaalta se voi myös olla laannuttamassa sitä (Johnston 2005, 210). Raide 7 -yhteisön vahvuus on siinä, että se tuo mukanaan korkeamman ulottuvuuden sodan ja rauhan syvemmän olemuksen ymmärtämiseen (Diamond & McDonald 1996, 101–102).

On olemassa erilaisia tapoja toteuttaa uskoon perustuvaa lähestymistapaa konfliktinratkaisuun käytännössä. Konfliktiin nähden ulkopuoliset tai paikalliset uskonnolliset toimijat voivat edustamaansa vaikutusvaltaan turvautuen astua esiin konfliktialueella vallitsevan yleisen ilmapiirin rauhoittamiseksi ja sovinnon

aikaansaamiseksi. (Johnston 2005, 209.) Lisäksi uskonnolliset johtajat voivat toimia sovittelijoina välittömissä kiistatilanteissa (Appleby 2001, 827). Myös uskontojen välisen vuoropuhelun nimissä järjestettävillä eri uskontokuntia edustavia johtajia kokoavilla tapaamisilla voidaan pyrkiä ymmärryksen ja luottamuksen lisääntymiseen kiistan osapuolten välillä (Johnston 2005, 209).

Applebyn (2001, 834) mukaan uskonnolliset toimijat menestyvät rauhanprosessin fasilitaattoreina parhaiten toimiessaan itsenäisesti ja ilman ulkopuolisilta tahoilta, kuten valtiolta, ansaittua toimivaltaa. Toisaalta ilman hallituksen tai kansainvälisen yhteisön osoittamaa logistista, teknistä tai poliittista tukea uskonnollisten toimijoiden aloitteet rauhan toteutumisen edistämiseksi jäävät helposti vaillinaisiksi (Appleby 2001, 834–835).

2.4.8 Raide 8 – Rahoitus

Raide 8 -yhteisön toiminta perustuu olettamukseen, jonka mukaan yhteiskunnan varakkaalla väestöllä on mahdollisuus ja jopa velvollisuus osallistua maailman vähäosaisten auttamiseen. Ihmiset voivat lahjoittaa varoistaan ja auttaa tarvitsevia lukuisten järjestöjen koordinoimien projektien välityksellä. Rahalahjoitusten ohella avustusjärjestöt pitävät tärkeänä tiedottamista kentällä ilmenevistä epäkohdista. (Diamond & McDonald 1996, 108.)

Rahoittajia edustavien tahojen kirjo on suuri. Eräät rahastot ohjaavat varansa järjestäytyneiden laitosten tukemiseen, kun taas toiset rahoittavat vain pienimuotoisia projekteja eivätkä hyväksy järjestäytyneen valvonnan kohdistamista hankkeisiin. Myös toiminnallinen kulttuuri diplomaatiayhteisössä vaihtelee. Toimijoita yhdistäviä arvoja ovat vahva sitoutuminen työhön maailmanrauhan puolesta, ydinsodan estämiseksi ja väkivallan käytön vähentämiseksi ongelmanratkaisukeinona. (Diamond & McDonald 1996, 108–109.)

Osa rahoittajista pyytää yksityisiltä lahjoittajilta ja säätiöiltä rahaa, jota ne sitten myöntävät eteenpäin vapaasti haettavien apurahojen muodossa. Näin ollen rahoittajien

aika ja resurssit kuluvat pitkälti potentiaalisten lahjoittajien tunnistamiseen sekä kestävien suhteiden rakentamiseen heidän kanssaan. (Diamond & McDonald 1996, 110.)

Periaatteessa raide 8 -yhteisön ensisijainen tehtävä on tarjota taloudellista tukea rauhanvälitystä harjoittaville diplomatiaraiteita edustaville toimijoille. Käytännössä raiteella 8 voi kuitenkin olla myös kielteinen vaikutus rauhantyöhön osallistuviin diplomatiaraiteisiin. Ensinnäkin useat säätiöt kohdistavat apurahansa toistuvasti samoille laitoksille, joissa alan maineikkaimmat tutkijat työskentelevät. Näin ollen vielä tuntemattomien yksilöiden, ohjelmien ja laitosten on vaikea päästä kentän sisäpiiriin ja tulla tunnetuiksi. Toinen toimijoiden kohtaama haaste on se, että rahoittajat odottavat toimijoilta tietyssä ajassa toteutettavia projekteja, jotka tarjoavat mitattavissa olevia tuloksia. Prosesseihin keskittyneet projektit, joissa tutkimuskohteena ovat keinot konkreettisten syiden sijaan, eivät näin ollen kovinkaan helposti täytä säätiöiden asettamia rahoituksen kriteerejä. (Diamond & McDonald 1996, 108–111.) Vain harvat rahoittajat ovat valmiita sitoutumaan hitaasti etenevään rauhantyöhön, jonka tuloskin on epävarma (Aall 2001, 373).

Diamondin ja McDonaldin (1996) mukaan raide 8 -yhteisö edustaa moniraiteisen diplomatian ns. ”taloudellista paristoa”, jota ilman kehän raiteita edustavien toimijoiden olisi mahdotonta toimia. Rahoittajien ratkaiseva rooli diplomatiakehän toiminnan kannalta tekee niistä merkittävän vallankäyttäjän. (Diamond & McDonald 1996, 113.)

2.4.9 Raide 9 – Media

Viestintävälineiden ensisijaisena tehtävänä on tiedottaa kansainvälisistä konfliktinratkaisua koskevista teemoista yleisölle sekä perinteisen printtimedian että sähköisen median välityksellä. Toiminnan taustaolettamuksena on, että asioihin perehtyneet ihmiset tekevät hyviä valintoja ja että medialla on tarjota soveltuva foorumi kansalaiskeskustelua varten. Toisaalta media vaikuttaa merkittäväällä tavalla yleisen mielipiteen muodostumiseen valikoivalla uutistarjonnallaan. (Diamond & McDonald 1996, 120.) Kansainvälisten ja kansallisten tiedotusvälineiden merkitys niin konfliktissa kuin sen ennaltaehkäisemisessä on merkittävä (Strobel 2001, 677).

Keskeisimmät viestintään liittyvät ominaispiirteet tänä päivänä ovat sen laaja levikki ja helppo saatavuus. Viestintävälineiden monimuotoisuus on tarjonnut yhä suuremmalle joukolle mahdollisuuden saada äänensä kuuluviin yhteiskunnallisissa asioissa. (Strobel 2001, 678.) Diamond ja McDonald (1996, 120) jakavat viestintävälineet kolmeen pääluokkaan, jotka ovat uutisointi, kasvatuksellinen media sekä sähköinen viestintä.

Viestintävälineiden vaikutus konfliktiin on voimakas, mutta samalla monimutkainen ja vuorovaikutteinen (Strobel 2001, 677–678). Raide 9 -yhteisön toimintaan liittyvä keskeinen kysymys onkin se, missä määrin se muokkaa maailman tapahtumia ennakoivasti ja missä määrin sen toiminta on reagoimista jo toteutuneisiin tapahtumiin. (Diamond & McDonald 1996, 124–126.)

Yksi merkittävä yhteisön kohtaama haaste on se tosiasia, että vain konflikteja ja väkivaltaa käsittelevät uutisjutut myyvät. Rauhassa elävistä onnellisista ihmisistä kertova uutisointi ei kiinnosta suurta yleisöä. Toisaalta myös pitkään jatkuvat väkivaltaisuuDET menettävät pian uutisarvonsa. (Diamond & McDonald 1996, 124–126.)

Lisäksi tunnetut toimittajat eivät ainoastaan kirjoita näkemyksistään, vaan heiltä pyydetään asiantuntijalausuntoja erilaisiin televisioitaviin uutislähetysiin ja keskusteluohjelmiin. Vastuullinen vallankäyttö onkin merkittävin haaste viestintävälineiden toiminnassa. (Diamond & McDonald 1996, 124–126; Rolt 2005, 177.)

Median toimintaan liittyvistä haasteista huolimatta luotettavalla uutisoinnilla voidaan merkittävästi vähentää konfliktia ruokkivien huhupuheiden leviämistä ja vaikutusta, ja tukea näin rauhanomaista konfliktinratkaisua. Viimeisten vuosikymmenten aikana rauhantyön ammattilaiset ovat enenevässä määrin ryhtyneet kouluttamaan media-alan edustajia ja erityisesti toimittajia konfliktisensitiivisen journalismin tekemisessä. Koulutuksessa esille nostettavia teemoja ovat mm. omien ennakkoluulojen ja roolin kyseenalaistaminen, käytetyn kielen merkityksen tiedostaminen ja sanojen valitseminen sekä henkilökohtainen vaikutus konfliktiin. Usein koulutusten yhteydessä painotetaan

sitä, kuinka toimittajat itse voivat raportoinnillaan olla rakentamassa rauhaa. (Rolt 2005, 176–177.)

On selvää, ettei mikään yksittäinen radio- tai televisio-ohjelma voi itsessään saada aikaan merkittävää muutosta sodassa tai edes matalamman profiilin konfliktissa lyhyellä aikavälillä. Mikäli kohdennettu uutisointi saavuttaa pitkällä aikavälillä suuren yleisön, se voi kuitenkin osaltaan toimia kimmokkeena asteittaisiin muutoksiin ihmisten asenteissa ja siten rakentaa yhteiskuntaan luottamuksellista ilmapiiriä. Lisäksi on muistettava, ettei media itsessään ole riittävän tehokas saamaan aikaan muutosta konfliktin ajautuneissa yhteiskunnissa. Yhteistyössä toisten ruohonjuuritason toimijoiden kanssa ja paikallisviranomaisten tukemana media voi ylittää mittaviin saavutuksiin konfliktialueilla tehtävässä rauhantyössä. (Rolt 2005, 180–181.)

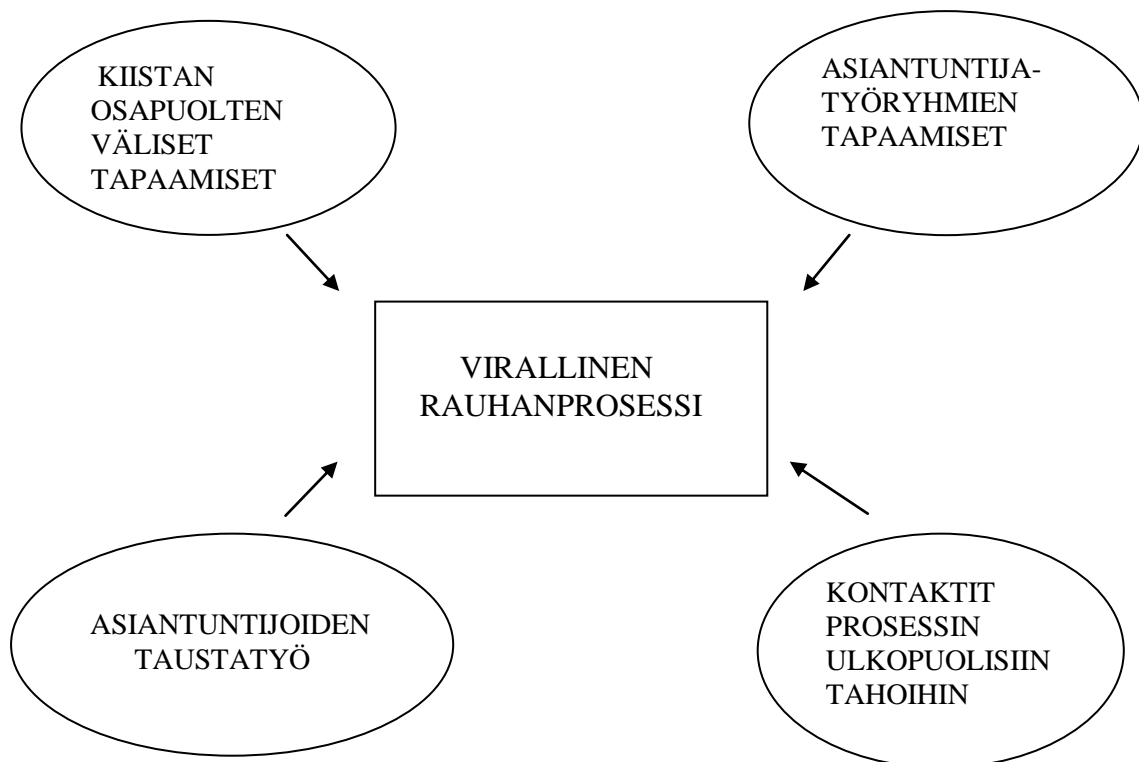
2.5 Monitasoinen rauhanprosessi

Monitasoinen rauhanprosessi on Saundersin (2001b) luoma käsite, joka auttaa hahmottamaan rauhanvälitykseen liittyvät osa-alueet ja tehtävät sekä näissä osallisena olevat toimijat kokonaisuutena. Rauhanvälitystä harjoittavat toimijat osallistuvat rauhanprosessiin eri vaiheissa virallisen rauhanprosessin sisäisiä rauhanneuvotteluja. (Saunders 2001b, 483–89.) Monitasoinen rauhanprosessi vastaa siihen rauhanvälitystä koskevaan kritiikkiin, jonka mukaan rauhanvälityksessä ei ole osattu huomioida rauhanvälityksen sisäistä kirjoa, kuten rauhanvälitystä harjoittavia toimijoita ja heidän erilaisia toimintatapojaan. Myös paikallisten resurssien laiminlyönti rauhanvälityksessä on aihe, joka on nostettu esiin rauhanvälitystä koskevan kritiikin yhteydessä. (Jacobsen & Brand-Jacobsen 2002, 53.)

Jacobsenin ja Brand-Jacobsenin (2002) mukaan suurin osa rauhanvälitystä käsittelevistä tapauksista keskittyy viralliseen rauhanprosessiin, jossa on kyse varsin elitistisestä, ylhäältä alas suuntautuvasta lähestymistavasta rauhanvälitykseen. Länsimaisessa konfliktinratkaisussa on keskitytty kiistan keskeisimpien johtajien identifioimiseen ja heidän saattamiseensa neuvottelupöytään. Jacobsen ja Brand-Jacobsen (2002) muistuttavat tämän painotuksen edustavan länsimaista ajattelutapaa ja sen olevan vieras

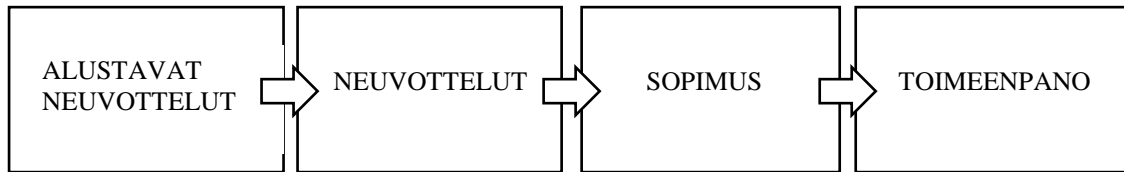
ei-länsimaisen kulttuuripiirin edustajille. (Jacobsen & Brand-Jacobsen 2002, 53.) Saundersin (2001b) mukaan rauhantyössä ei tule keskittyä ainoastaan kiistan osapuolten välisiin neuvotteluihin ja rauhansopimukseen, vaan siinä tulisi huomioida yhteiskunnan sisäinen kokonaisvaltaiseen muutokseen tähtäävä työ. Monitasoisen rauhanprosessin merkitys on korostunut yhteiskuntaan syväälle juurtuneissa konflikteissa. (Saunders 2001b, 483–89; Garb & Nan 2006, 8.)

Saunders (2001b) kuvaa yleistä rauhanprosessia neljän keskenään vuorovaikutteisen areenan muodostamana kokonaisuutena. Ensimmäinen areenoista on *virallinen prosessi*, jolla viitataan viralliseen valtion tai kansainvälisen organisaation toteuttamaan rauhavälitykseen. (Saunders 2001b, 486–487.) Keskeisessä osassa tätä prosessia ovat ns. virallinen rauhanprosessi ja sen sisäiset rauhanneuvottelut (Piiparinen & Brummer 2012, 10). Virallisen rauhanprosessin eri vaiheissa käydään useita erilaisiin teemoihin keskittyneitä neuvotteluja (Boulle 2005, 345).

Kuvio 2 Virallinen rauhanprosessi (Liesinen 2010, 200).

Yleensä virallisen rauhanprosessin ajatellaan muodostuvan alustavista neuvotteluista, neuvotteluista, sopimuksesta sekä toimeenpanosta (Piiparinen & Brummer 2012, 10).

Kuvio 3 Virallisen rauhanprosessin vaiheet (Piiparinen & Brummer 2012, 10).

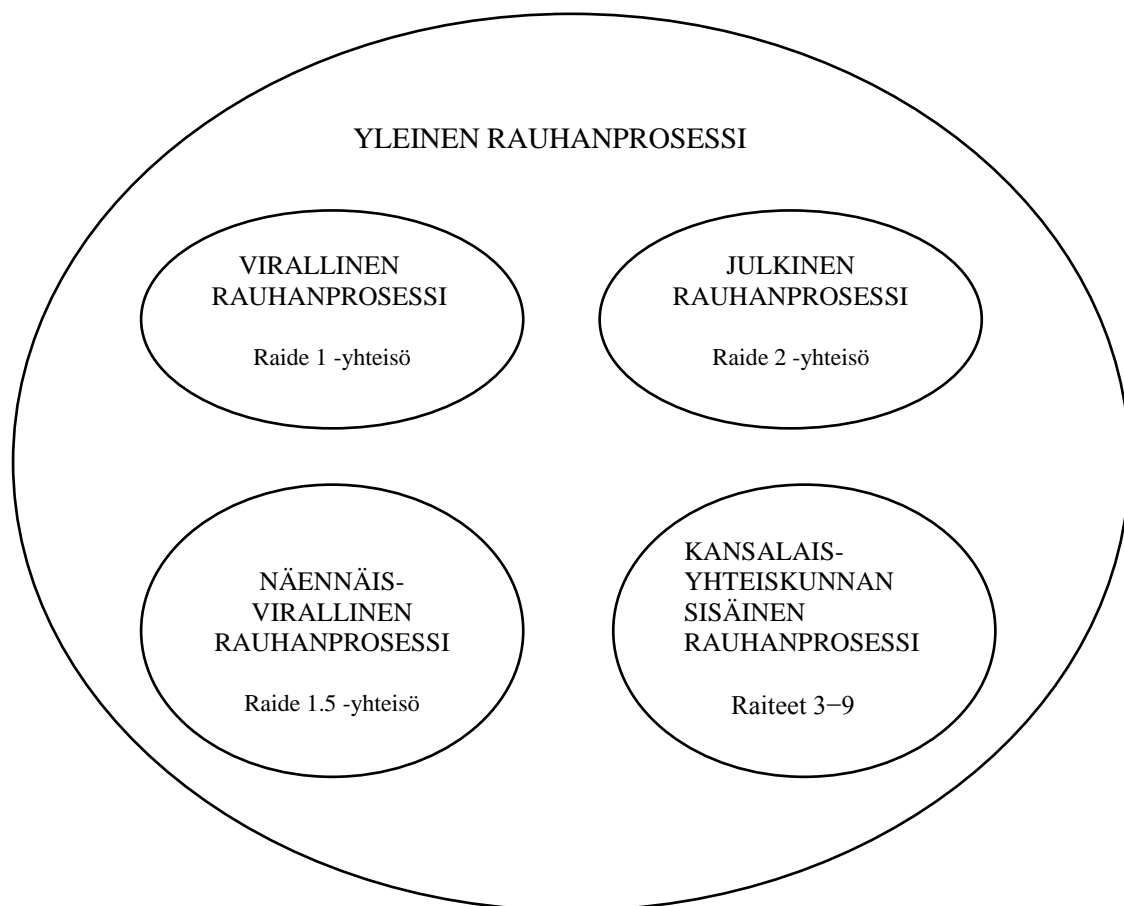
Alustavissa neuvotteluissa käydään epävirallista vuoropuhelua rauhanprosessista rauhanvälittäjän ja kiistan osapuolten välillä. Tässä vaiheessa osapuolten kesken läpi käytävät asiat liittyvät esimerkiksi neuvottelujen asialistaan tai käytäntöihin, kuten aikatauluihin. Varsinaiset neuvottelut koostuvat keskusteluserjasta kiistan osapuolten välillä. Osapuolten välisissä neuvotteluissa keskustellaan erilaisista vaihtoehdoista sopimuksen sisältöä koskien. Neuvotteluvaihe prosessina voidaan viedä läpi joko yhtenä kokonaisuutena, tai se voidaan jakaa useaan rinnakkaiseen prosessiin, jotka keskittyvät tiettyihin erityisteemoihin sopimukseen liittyen. Sopimusvaiheessa kiistan osapuolet solmivat sopimuksen, ja määrittelevät sopimuksen toimeenpanoa koskevista toimenpiteistä. Virallisen rauhanprosessin viimeisessä, toimeenpanovaiheessa, neuvotteluja jatketaan edellisessä vaiheessa ratkaisemattomiksi jääneistä teemoista, ja seurataan sopimuksen toimeenpanon edistymistä. (Piiparinen & Brummer 2012, 10.)

Toinen Saundersin (2001b) areenoista on ns. näennäisvirallinen prosessi, johon osallistuvat epäviralliset, viralliselle rauhanprosessille läheiset ryhmät. Nämä hallitusten ulkopuolella toimivat ryhmät osallistuvat virallisiin rauhanneuvotteluihin viranomaisten työskentelyä tukien. (Saunders 2001b, 487.)

Areenoista kolmannella, julkisella rauhanprosessilla, viitataan epävirallisten toimijoiden toteuttamiin aloitteisiin tuoda kiistan osapuolia edustavat keskeiset vaikuttajat yhteen arvioidakseen konfliktin nykytilaa ja sitä, millaisiksi konfliktin osapuolten suhteiden tahdotaan jatkossa muotoutuvan. Toiminnan tavoitteena on sitouttaa osapuolia edustavat avainryhmät rauhaan ja hyödyntää heidän osallisuuttaan virallisten rauhanneuvottelujen edistämiseksi. (Saunders 2001b, 487–488.)

Neljättä areenoista edustaa kansalaisyhteiskunta, jossa kansalaiset ja kansalaisjärjestöt toimivat eri sektoreilla rauhaa edistäen. Kansalaislähtöinen rauhanprosessi mahdollistaa yhteisöjen eheytyksen ja auttaa löytämään kestäviä ratkaisuja konfliktinratkaisua varten. (Saunders 2001b, 487–489.)

Seuraavan kuvion tavoitteena on havainnollistaa Saundersin (2001b) monitasoinen rauhanprosessi. Olen yhdistänyt rauhanprosesseihin tietyt diplomatia- ja raiteet Diamondin ja McDonaldin (1996) kuvausta mukailleen.

Kuvio 4 Monitasoinen rauhanprosessi (Saunders 2001b, 486–489) ja siihen osallistuvat rauhanvälitystä harjoittavat toimijat.

2.6 Rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden koordinointi

2.6.1 Yleistä koordinoinnista

Konfliktinratkaisua käsittelevistä tutkimuksista heijastuu selvä tarve monipuolisille, toisiaan täydentäville aloitteille kestävien rauhanprosessien rakentamiseksi. Lederachin (1995) mukaan koordinoinnin tarkoituksena konfliktinratkaisussa on tuottaa kokonaisvaltainen strategia konfliktin muuttamista varten. (Garb & Nan 2006, 10.)

Rauhanvälitystä harjoittavilla toimijoilla viitataan kaikkiin moniraiteisen diplomatian raiteita edustaviin tahoihin ruohojuuritasolta aina hallitustasoon saakka (Garb & Nan 2006, 8). Strimling (2006, 93) määrittelee rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden yhteistyöksi kaiken sen vuorovaikutuksen, jonka tavoitteena on joko välillisesti tai välittömästi tehostaa toimijoiden itsenäisiä tai yhteisiä rauhanaloitteita.

Kriesberg (1996) on yksi ensimmäisistä rauhantyön koordinoinnin merkityksen esille nostaneista tutkijoista (Garb & Nan 2006, 8). Koordinoinnilla on korostunut merkitys monimutkaisissa, etnisissä tai uskonnollisissa konflikteissa yhteisöjen välillä (Fisher 2006, 66).

Warren, Rose, ja Bergunder (1974) määrittelevät koordinoinnin keskitetyn päätöksenteon ja toiminnan rakenteeksi, jossa kahta tai useampaa organisaatiota koskevat päätökset tehdään jonkinasteista keskinäistä yhdenmukaisuutta noudattaen (Lipson 2005, 8).

Yhteistyön koordinointi edellyttää toimijoiden sitoutumista yhteistyöhön ongelmien ratkaisemiseksi. Toisin sanoen toimijoiden tulee olla valmiita niin tiedollisten kuin materiaalistien resurssien vaihtoon toisten osapuolten kanssa. (Choeden 2010, 45.)

Koordinointi on neuvottelemisen muoto, jossa neuvottelujen tavoitteena on lisätä tiettyjen toimintojen tehokkuutta. Nan (2003) nimeää koordinoinnille ominaisiksi piirteiksi:

- tiedon jakamisen,
- analyysin jakamisen,

- yhteisen suunnittelun,
- resurssien jakamisen, ja
- yhteistyön. (Garb & Nan 2006, 10.)

Rauhanprosesseihin perehtynyt Nan (1999) on tunnistanut neljä koordinoinnin lajia, jotka ovat 1) tiedonvaihto, 2) resurssien jakaminen, 3) yhteinen strategisointi, sekä 4) yhteistyö kumppanuuden muodossa. Hänen tutkimustuloksensa osoittivat, että toimijoiden toisiaan täydentävä luonne tulee parhaiten esille tapauksissa, joissa toimijat laativat yhteisiä strategioita ja toimivat kumppanuussuhteissa. Myöhemmin Nan (2003) täydensi koordinoinnin lajeja viidennellä osa-alueella: 5) toimijoiden keskinäinen tiedonvaihto konfliktin ja rauhanprosessin analysointiin liittyen. Resurssien jakamisella viitataan välittäjien toiminnan kannalta tärkeiden resurssien, kuten kontaktien, kuljetusten tai taloudellisten hyödykkeiden, vaihtoon osapuolten kesken. Yhteisellä strategisoinnilla tarkoitetaan välittäjien yhteisiin analyysiin perustuvaa suunnittelua, joka voi johtaa toisiaan täydentäviin yksittäisiin aloitteisiin. Yleisimmin sovellettu koordinoinnin laji on kumppanuus, jonka puitteissa monimuotoiset toimijat yhdistävät voimansa toteuttaakseen konkreettisia rauhanaloitteita. (Fisher 2006, 68–69.)

Yleisesti voidaan todeta, että ei-valtiolliset toimijat, kuten kansalaisjärjestöt, pitävät rauhanprosesseihin osallistuvien toimijoiden koordinointia merkittävänä rauhanrakentamista edistävänä tekijänä. Koordinoinnin myönteinen vaikutus rauhanrakentamiseen tulee esille esimerkiksi Nanin (1999) Kaukasian alueen kolmea rauhanprosessia (Georgia–Abhasia, Georgia–Etelä-Ossetia ja Moldova–Transnistria) käsittelevässä tutkimuksessa. Konfliktien osapuolia edustaneista virallisista neuvottelijoista, kansalaisjärjestöistä, kansainvälisistä tarkkailijoista ja uutisraporteista tehtyjen havaintojen perusteella kävi ilmi, että rauhanprosessiin liittyvät toimijat huomioivia rauhanaloitteita pidettiin eriytyneitä aloitteita vaikuttavampina. (Garb & Nan 2006, 8.)

2.6.2 Koordinointimekanismeista

Parisin (2009, 53) mukaan kolmansien osapuolten koordinoimista koskevan tarpeen toteamisen lisäksi tulisi koordinoinnin käytännön toteutuksen muodoista käydä enemmän kriittistä keskustelua.

Rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden yhteistyötä voidaan tukea erilaisilla koordinaatiomekanismeilla, kuten ns. ystäväryhmällä. Ystäväryhmällä viitataan YK:n erityisedustajan tai muun välittäjän johdolla toteutettavaan toimintaan, jonka tarkoituksena on koota yhteen keskeisimmät konfliktin välittäjäosapuolet yhteisen rauhanrakentamisen strategian laatimista varten. (Iji 2005, 190–191.)

Toista yleistä koordinoitumismekanismia edustavat ns. organisaatioiden väliset verkostot (englanniksi *inter-organizational networks*). Powell (1990, 303) toteaa verkostoitumisen perustuvan olettamukseen, jonka mukaan yksittäinen toimija on riippuvainen toisen toimijan voimavaroista ja jonka mukaan asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa yhdistämällä toimijoiden voimavarat. Parisin (2009, 61) määritelmän mukaan verkostot koostuvat toimijoista, joilla on samat tavoitteet ja jotka ovat sitoutuneet vapaaehtoisuuteen perustuvaan, jatkuvaan vuorovaikutukseen yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Yhteistyön onnistumisen kannalta on tärkeää, että neuvotteluissa ja niiden yhteydessä tehtävissä ratkaisuisissa huomioidaan kaikkien osapuolten intressit (Garb & Nan 2006, 14). Organisaatioiden välinen verkostoituminen on epävirallista ja joustavaa, ja verkosto voidaan purkaa heti tavoitteen saavuttamisen jälkeen (Choeden 2010, 45).

On olemassa joitain edellytyksiä organisaatioiden välisen verkoston puitteissa toteutuvalla yhteistyöllä. Ensinnäkin organisaatioiden väliseen verkostoon lukeutuvien tahojen on säilyttävä itsenäisinä ja toisiinsa nähden tasavertaisina yksikköinä. Toiseksi toimijoiden tulee sisäistää yhteisesti määritetty tavoite, joka on määrä saavuttaa verkostoitumisen mahdollistamalla yhteistyöllä. Kolmanneksi verkoston jäsenten tulee tiedostaa jokaisen yksittäisen toimijan edustavan jotain sellaista erityisosaamista, josta on hyötyä yhteistyössä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että toimijat työskentelevät erityisosaamistaan vastaavissa tehtävissä verkoston eri yksiköissä. Neljänneksi verkoston yksikköjen tulee tiedostaa yksikköjen välinen riippuvuus, ja ylläpitää

vuorovaikutusta yksikköjen välillä. Organisaatioiden väliseen verkostoon perustuvaa organisaatiota johdetaan yleensä jonkin keskusyksikön toimesta (Choeden 2010, 45; ks. myös Garb & Nan 2006, 11, 14).

Yksi tapa koordinoida organisaatioiden välistä verkostoa on Doninin (1996) määrittelemä ns. yhteisymmärrykseen perustuva koordinointi. Siinä johtajuudella viitataan kykyyn mobilisoida verkoston keskeiset toimijat yhteisen tavoitteen ja toiminnallisten periaatteiden taakse ilman suoraviivaista auktoriteettiasemaan liittyvää vallankäyttöä. Toinen Doninin (1996) määrittelemistä koordinoitintavoista on ns. poissaoloon perustuva koordinointi. Tässä mallissa ei ole yhtä selkeästi määriteltyä koordinoinnista vastaavaa johtoyksikköä. Toimijat ovat jakautuneet lukuisiin, osittain epävirallisiin yhteistoimintaa koordinoiviin ryhmiin. Poikittainen koordinointi toteutuu samaa erityisalaa edustavien toimijoiden kesken. (Choden 2010, 48.)

Virallisten ja osittain epävirallisten koordinointimekanismien lisäksi voi eri organisaatioita edustavan henkilöstön keskuudessa muodostua epävirallisia vuorovaikutuksen ja tiedottamisen kanavia. Holohan (2005) toteaa, että tällainen epävirallinen sosiaalinen vuorovaikutus organisaatioiden työntekijöiden keskuudessa on merkityksellistä organisaatioiden toiminnan kannalta. (Choeden 2010, 48.)

Koordinointimenetelmiä tarkasteltaessa on muistettava, etteivät menetelmät ole yksioikoisesti sovellettavissa kaikkiin konflikteihin. Koordinointimekanismin soveltuminen tarkasteltavana olevaan konfliktiin tulee aina arvioida tapauskohtaisesti. Liian vahva, liian heikko tai vääränlainen koordinointimekanismi voi saada aikaan enemmän haittaa kuin hyötyä rauhantyössä. (Paris 2009, 61.)

Hansenin (2012, 241) mukaan on selvää, että koordinoinnilla voidaan hyötyä erilaisten välittäjien vahvuuksista ja toisaalta minimoida niitä haittavaikutuksia, joita ilmenee, kun rauhavälitystä harjoittavien toimijoiden hankkeet ovat toisiinsa nähden päällekkäisiä tai muulla tavoin kokonaisuutta heikentäviä.

Koordinointi itsessään on Hansenin (2012, 241) mukaan poliittinen prosessi, joka epäjohtamukaisuudessaan asettaa lisähaasteen jo entuudestaan monimutkaisessa viitekehyksessä toimiville rauhavälitystä harjoittaville toimijoille.

Koordinointi ja erityisesti intensiivinen koordinointi, kuten resurssien jakaminen tai yhteinen strategisointi, vaativat tuekseen runsaasti sekä ajankäytöllisiä että taloudellisia resursseja, jotka molemmat ovat kolmansilla osapuolilla entuudestaan vähissä. Huomioitaessa rauhavälityksen kompleksisuus ja työhön liittyvät rajalliset resurssit tulisi yksinkertaisuutta ja taloudellisuutta pitää keskeisinä kriteereinä rauhantyöhön osallistuvien toimijoiden koordinointitapaa määriteltäessä. Heikommalla koordinaatiolla voi toisinaan olla vahvaa koordinointia myönteisempi vaikutus rauhanprosessiin. (Hansen 2012, 241.)

Korostaessaan koordinaation rajoittuneisuutta rauhanprosessin yhteydessä Hansen (2012) kuitenkin painottaa toteutuneen koordinaation olleen ensiarvoisen tärkeässä asemassa rauhantyössä (Hansen 2012, 260).

Rauhanprosesseihin osallistuvien toimijoiden koordinointi on haastavaa, mutta tarpeellista ja toteutettavissa olevaa toimintaa (Fisher 2006, 66; Choeden 2010, 42; Strimling 2006, 118; Crocker ym. 2001, 501). Kestävä rauhanrakentaminen edellyttää konfliktiin osallistuvien kolmansien osapuolten välisiä yhteisiä, toisiaan tukevia hankkeita (Aall 2001, 380). Tarkasteltaessa kolmansien osapuolten osallisuutta konfliktinratkaisussa on havaittu, että toimijoiden toteuttamat rauhanhankkeet ovat riippuvaisia toisistaan (Reiman & Norbert 2005, 34).

Hyvin koordinoitu työhön sitoutuneiden osapuolten muodostama välittäjäverkosto tarjoaa parhaat edellytykset onnistuneen monitasoisen rauhanprosessin loppuunsaattamiseksi. Läheinen yhteistyö välittäjäosapuolten välillä sisältää aina riskejä välittäjille, konfliktin osapuolille ja itse sovitteluprosessille. Osapuolten muodostama välittäjäverkosto on monimuotoisuutensa vuoksi haavoittuvainen, minkä vuoksi prosessissa mukana olevien tahojen tulee tiedostaa yhteistyön sisältämät mahdollisuudet ja haasteet. Yhteistyön sisältämien etujen ja uhkien tunnistaminen on tärkeää, jotta

koordinointiin parhaiten soveltuvat toimintatavat ja oikea ajoitus voitaisiin löytää. (Strimling 2006, 99; Crocker ym. 2001, 501; Paris 2009, 53.)

2.6.3 Rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden koordinointiin liittyvistä haasteista

Tutkimusten mukaan merkittävin yksittäinen moniraiteista diplomatiata edustavien toimijoiden koordinointia vaikeuttava tekijä on välittäjien keskinäinen kilpailu (Fisher 2006, 66; Jones 2002; Choeden 2010, 53; Garb & Nan 2006, 18). Rauhanrakentamiseen osallistuvien virallisten diplomaattien ja epävirallisten toimijoiden väliset suhteet ovatkin perinteisesti olleet epäluottamuksen värittämiä. Raide 1 -tahoja edustavat diplomaatit ovat pitäneet raide 2 -toimijoita eräänlaisina tunkeilijoina (ks. myös Strimling 2006, 100) ja ajatelleet heidän osallistumisensa häiritsevän virallista rauhanprosessia. Raide 1 -yhteisössä on jopa esiintynyt huolta siitä, että epäviralliset välittäjät syrjäyttävät virallisen diplomatian. (Chataway 1998, 271, 280.)

Välittäjien keskinäiseen kilpailuun liittyvä piirre on toimijoille ominainen pyrkimys välttää arkaluonteisen tiedon jakamista (Strimling 2006, 100).

Välittäjäyhteisöt ovat tietoisia mahdollisuudesta rikastaa konfliktinratkaisua yhteistyön avulla, mutta samanaikaisesti toimijat kokevat yhteistyön uhkana itsenäisyydelleen ja tekemälleen työlle (Strimling 2006, 95; ks. myös Garb & Nan 2006, 18). Yksityisten toimijoiden puolella tämä yhteistyöhön liittyvä haaste on merkittävä ennen kaikkea siksi, että niiden toiminnan tehokkuus perustuu sen epäviralliseen luonteeseen (Strimling 2006, 100).

Merkittävä virallisia ja epävirallisia välittäjiä erottava tekijä liittyykin niiden ammatillisuuden asteeseen. Virallinen rauhanvälitys on jo vakaalla pohjalla, mutta epävirallisten toimijoiden toteuttama rauhanvälitystoiminta on vasta yleistymässä – vaikkakin hurjaa vauhtia. (Strimling 2006, 105.) Lisäksi kova kilpailu rahoituksesta on osaltaan saanut aikaan sen, että kansalaisjärjestöt keskittyvät mieluummin itsenäisiin hankkeisiin toisten välittäjäosapuolten kanssa tehtävän yhteistyön sijasta (Reiman & Norbert 2005, 35).

Yhteisöjen välistä yhteistyötä rajoittavat osaltaan myös niiden erilaiset organisaatiokulttuurit (Strimling 2006, 109; Choeden 2010, 52–53; Diamond & McDonald 1996, 18). Kulttuuriin liittyvistä tekijöistä erityisesti kieli, kulttuurisidonnaiset uskomukset sekä normit vaikuttavat ratkaisevasti välittäjien yhteistyön koordinointiin. Virallisten ja epävirallisten toimijoiden rauhantyöstä käyttämä kieli ja aihepiiriin liittyvä sanasto poikkeavat toisistaan joiltain osin huomattavastikin. Käsitteiden kirjo ja niiden monimerkityksisyys vaikeuttavat välittäjien yhteistyötä käytännössä. (Strimling 2006, 109–110.)

Garb ja Nan (2006) ovat analysoineet Abhasian ja Georgian välisessä rauhanprosessissa vaikuttaneiden toimijoiden yhteistyötä. Käytännössä yhteistyö sisälsi kansalaisjärjestöjen edustajien perustaman koordinoitiverkoston ja sen puitteissa käydyt neuvottelut. Koordinoitiverkostossa oli mukana kaiken kaikkiaan kahdestatoista viiteentoista organisaatiota. (Garb & Nan 2006, 8–9.) Verkoston toimintaa aloitettaessa rauhanprosessiin liittyneiden projektien johtajat nimesivät yhteistyötä vaikeuttaviksi tekijöiksi erilaiset toimintatavat konfliktinratkaisuun liittyen sekä toimijoiden välisen yhteydenpidon edellä mainittujen lisäksi (Garb & Nan 2006, 18). Haasteeksi yhteistyölle muodostuivat myös osallistujien rajalliset ajankäytölliset resurssit (Garb & Nan 2006, 30–31).

Choeden (2010) käsittelee tutkimuksessaan YK:n johdolla toteutettua rauhanrakentamista Kosovossa ja analysoi työhön osallistuneiden toimijoiden muodostamaa organisaatioiden välistä verkostoa. Kosovon jälleenrakennusoperaatio on tapauksena ainutlaatuinen, sillä missään toisessa vastaavassa hankkeessa ei ole ollut mukana yhtä montaa pitkäkestoiseen työhön sitoutunutta ulkopuolista osapuolta (Choeden 2010, 54).

Arvioidessaan syitä verkoston puutteelliseen koordinointiin Choeden (2010, 51) toteaa, että vaikka toimijoilla oli yhdenmukainen käsitys kentällä vallinneesta tilasta, tätä yhteisymmärrystä ei onnistuttu pukemaan yhteiseksi visioksi, strategiaksi ja toimintasuunnitelmaksi (ks. myös Reiman & Norbert 2005, 35). Toimijoiden roolit

osana kokonaisuutta jäivät paikallistamatta niin päämajassa kuin paikallisesti (Choeden 2010, 51).

Myös työhön osallistuneita organisaatioita edustaneiden johtajien persoonallisuuden nähdään osaltaan vaikuttaneen yhteistyön ja koordinoinnin tasoon YK:n toiminnassa Kosovossa. Henkilöstön tiheä vaihtuvuus erityisesti kokeneiden työntekijöiden parissa vaikutti osaltaan kielteisesti yhteistyön koordinointiin. (Choeden 2010, 52–53.)

Jones (2002) toteaa konfliktin jälkeiseen rauhanrakentamiseen osallistuvia toimijoita yhdistävän auttamisen halun jäävän toisinaan varjoon toimijoiden päällekkäisten mandaattien vuoksi (Choeden 2010, 45; Crocker ym. 2001, 506–508). Päällekkäiset mandaatit olivat keskeisessä osassa myös YK:n johtamassa rauhanrakentamisoperaatiossa Kosovossa (Choden 2010, 52). Epäjohdonmukaisesti asetetut mandaatit ja tästä seuraavat päällekkäisyydet käytännön työssä aiheuttivat resurssien tuhlautumista (Crocker ym. 2001, 506–508).

Vaikka moniraiteisen diplomatian raiteita edustavilla virallisilla ja epävirallisilla toimijoilla on työssään keskinäisiä kosketuspintoja sekä yhteiset intressit ja yhteinen päämäärä, ne eivät välttämättä ole tietoisia tästä (Diamond & McDonald 1996, 14). Merkittävä haaste liittyykin toimijoiden väliseen keskusteluyhteyteen. Ilman avointa vuoropuhelua toimijoiden on mahdotonta muodostaa yhteistä käsitystä konfliktista tai toimista sen ratkaisemiseksi. Heikko vuorovaikutus ajaa toimijat erilleen ja lisää väärinymmärryksiä niiden välillä. On olemassa vaara, että toimijat vähättelevät toistensa tekemiä aloitteita, mikä ei voi olla heijastumatta konfliktin osapuoliin ja heidän sitoutumisensa tasoon suhteessa rauhanprosessiin. Toimijoiden erillisiin rauhanhankkeisiin liittyvä vaara on, että konfliktin osapuolet eivät sitoudu neuvotteluihin vaan vaeltavat kolmansien osapuolten välillä etsien omien intressiensä mukaista rauhanvälittäjää. Tällaista omien intressien mukaisen rauhanvälittäjän etsimistä Crocker ym. (2001) kutsuu ns. ”forum-shoppailuksi”. (Crocker ym. 2001, 506–508.)

Lisäksi välittäjien yhteistyön koordinointia vaikeuttava tekijä on toimijoille tyypillinen tapa pakoilla vastuuta ja siirtää hankalat tilanteet sekä niihin mahdollisesti liittyvä

syällisyys toisten harteille (Crocker ym. 2001, 506–508). Heikot taloudelliset resurssit usein osaltaan heikentävät voittoa tavoittelemattomien organisaatioiden vastuullisuutta ja sitoutuneisuutta rauhantyöhön (Aall 2001, 379).

2.6.4 Rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden koordinoitua edistävästä tekijöistä

Iji (2005) käsittelee artikkelissaan Tajikistanin rauhanprosessiin osallistuneiden välittäjien yhteistyötä konfliktin johtamisen ja koordinoinnin näkökulmasta. Ijin (2005) mukaan rauhanprosessi oli onnistunut ennen kaikkea siksi, että YK:n johdolla käytyihin neuvotteluihin osallistuneita valtioita yhdisti halu olla omalta osaltaan myötävaikuttamassa Tajikistanin sisällissodan päättymiseen (Iji 2005, 191).

Toinen Tajikistanin rauhanprosessin onnistumiseen vaikuttanut tekijä oli Ijin (2005) mukaan se, että epävirallista vuoropuhelua edustaneet toimijat onnistuivat löytämään oman paikkansa eli ns. nicheen rauhanprosessissa (Iji 2005, 198). Raide 2 -toimijat hakivat omansa paikkansa muodostamatta uhkaa virallisille neuvottelijoille, mikä osaltaan vahvisti raiteiden välistä vuorovaikutusta (Iji 2005, 198). Iji (2005, 201) toteaa Tajikistanin rauhanprosessin tukevan Stedmanin (1996) väitettä, jonka mukaan rauhanvälittäjien tulee ”puhua yhdellä äänellä” ollakseen tehokkaita.

Virallisia ja epävirallisia välittäjiä yhdistäviä intressejä ovat väkivaltaisuuksien päättymisen sekä kestävän rauhan aikaansaaminen. Yhteiset intressit luovat perustan toimijoiden yhteistyön koordinoinnille. (Strimling 2006, 105.)

On kuitenkin huomioitava, että toimijoiden osittain eriävät prioriteetit toiminnallisiin prosesseihin ja niiden lopputuloksiin liittyen aiheuttavat yhteistyölle myös haasteita. Virallisille välittäjille toiminnallisten prosessien yksiselitteisenä tavoitteena on sopimuksen saavuttaminen konfliktin osapuolten kesken. Lisäksi viralliset toimijat kohdistavat voimavarojaan konfliktin jälkeisten vaiheiden, kuten vaalien ja institutionaalisten rakenteiden, hyväksi. Yksityiset toimijat ovat samaa mieltä edellä mainittujen merkityksestä, mutta korostavat lisäksi tukitoiminnan merkitystä, jotta rauhansopimus ja siinä määritellyt asiat voisivat toteutua käytännössä. Yksityiset

toimijat peräänkuuluttavat ihmisten asenteissa ja ihmisten välisissä suhteissa tapahtuvan muutoksen merkitystä kestävän rauhan toteutumisen kannalta. (Strimling 2006, 105.)

Toisaalta toimijoiden erilaiset toimintatavat palvelevat tilanteessa, jossa neuvottelut eivät jostain syystä etene. Vaihtoehtoisella toimintatavalla voidaan saavuttaa uusi alku paikalleen pysähtyneissä neuvotteluissa. (Crocker ym. 2001, 509–511.)

3 TUTKIMUSAINIESTON KERUU JA KÄSITTELY

3.1 Asiantuntijahaastattelu

Asiantuntijahaastattelussa haastatteliija hankkii haastateltavalta tietoa tutkimuskohteena olevasta ilmiöstä tai prosessista. Henkilöt valitaan haastateltaviksi heidän hallussaan olevan tutkimusaihetta koskevan tiedon ja osaamisen vuoksi. (Alastalo & Åkerman 2010, 373.) Tutkimusaiheestani on tehty toistaiseksi varsin vähän tieteellistä tutkimusta hallinto- tai johtamistieteellisestä näkökulmasta. Tästä syystä asiantuntijahaastatteluista saatavalla tiedolla on keskeinen merkitys tutkimuksessani.

Asiantuntijahaastattelua käytettäessä tutkija pyrkii kuvaamaan tutkimuskohdettaan tosiasiallisena ilmiönä. Haastatteluaineistoa voidaan hyödyntää monin eri tavoin. Usein asiantuntijahaastatteluilla kerätään taustatietoa varsinaisia tutkimushaastatteluja tai kirjallisen aineiston analyysia varten. Mikäli tausta-aineistoa käytetään aineiston rajaamisessa, voi se hyvinkin merkittävällä tavalla olla ohjaamassa tutkimuksen suuntaa. Mitä hajanaisempaa tutkimuskohteesta saatavissa oleva tieto on, sitä tärkeämpi on asiantuntijahaastatteluista saatava aineisto. (Alastalo & Åkerman 2010, 375–376.) Kansainväliset rauhanvälitysprosessit ovat ulkopuolisilta suljettuja poliittisia prosesseja. Rauhanvälitysprosesseihin liittyvää osaamista on kertynyt vain harvoille toimijoille, ja molemmat haastattelemistani tahoista tekevät työtä tällä saralla.

Asiantuntijahaastatteluja koskeva erityispiirre on, että siinä aineiston keruu ja analyysi prosessin vaiheina kietoutuvat toisiinsa (Alastalo & Åkerman 2010, 278). Tästä kertoo esimerkiksi se, että tutkija laatii haastattelurungon haastateltavan mukaan (Alastalo & Åkerman 2010, 378). Myös se, että luetutan haastatteluaineistosta laatimani käsikirjoituksen haastateltavilla, kertoo osaltaan aineiston keruu- ja analyysivaiheiden läheisestä yhteydestä (Alastalo & Åkerman 2010, 382–383).

3.2 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu on Hirsjärven ja Hurmeen (2011, 48) antama nimi puolistrukturoidulle haastattelulle, jossa haastattelu kohdennetaan tiettyihin keskusteltaviin teemoihin. Teemahaastattelun tutkimukselleni tuoma etu on, että haastattelukertojen määrän sijaan se korostaa ihmisten tulkintoja asioista, ihmisten asioille antamia merkityksiä sekä sitä, että merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa (Hirsjärvi & Hurme 2011, 48). Pidän teemahaastattelua hyvänä työvälineenä erityisesti asiantuntijoita haastateltaessa, sillä se antaa tilaa haastateltavien vapaalle kerronnalle tinkimättä haastattelun etenemisestä tai sille asetetuista tavoitteista. Käytännössä haastattelu etenee tutkimukselle keskeisten teemojen varassa yksityiskohtaisen kysymysten sijaan (Hirsjärvi & Hurme 2011, 48).

Haastatteluissa käyttämäni haastattelurunko on rakennettu tutkimusaiheittani käsittelevästä kirjallisuudesta nousevien keskeisten teemojen ja tutkimustehtäväni mukaisten kysymysten varaan. Teemahaastattelusta tekee puolistrukturoidun se, että siinä haastattelun aihepiirit ja teemat ovat kaikille haastatelluille samat (Hirsjärvi & Hurme 2011, 48). Molemmissa haastatteluissa käytettiin samaa haastattelurunkoa, vaikka kysymysten sanatarkassa esittämisessä ja esittämisjärjestyksessä oli vaihtelua, mikä onkin tälle haastattelumuodolle ominaista (Hirsjärvi & Hurme 2011, 47). Haastateltavat vastasivat kysymyksiin vapaasti ja pysyivät tarvittaessa minulta tarkennusta esittämiini kysymyksiin.

3.3 Tutkimusmetodi

Tutkimusmetodinä hyödynnän haastatteluaineistoni analyysissä sekä teoriaohjaavaa että aineistolähtöistä analyysia. Puhtaasti aineistolähtöistä sisällönanalyysia ei ole edes käytännössä mahdollista toteuttaa, sillä tutkijan kaikki tutkimuksen eri vaiheissa tekemät valinnat sisältävät jonkinasteisia teoreettisia valintoja ja tulkintaa (Ruusuvoori, Nikander & Hyvärinen 2010, 19–20).

Teoriaohjaavassa analyysissä on mukana teoreettisia kytkentöjä, vaikkakaan niitä ei ole suoraan teoriasta poimittu. Toisin sanoen teoria tukee analyysin etenemistä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96.) Aineistolähtöisessä analyysissä puolestaan tavoitteena on hahmottaa aineistosta teoreettinen kokonaisuus. Analysoitavat luokat valitaan aineistosta

tutkimustehtävän mukaisesti, mutta kuitenkin niin, etteivät nämä luokat ole ennalta valikoituja. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95.) Käytännössä hyödynnän aineistolähtöistä analyysia aineistostani mahdollisesti löytyvien, aikaisempaan tietooni nähden uusien asioiden luokittelussa.

Näin ollen työskentelytapani kokonaisuutena noudattaa abduktiivista päättelyä, eli tutkimusta koskevassa ajatus- ja päättelyprosessissa ovat mukana sekä aineistolähtöisyys että valmiit teoreettiset mallit, joita pyritään tavalla tai toisella yhdistelemään keskenään (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97).

3.4 Luokittelusta

Käytännössä puran litteroidun tekstin tutkimustehtäväni taustalla vaikuttavan teoreettisen viitekehysten kannalta relevanteiksi luokiksi. Haastatteluaineistosta mahdollisesti esiin nousevat, kartoittamaani teoriaan nähden uudet havainnot/asiat luokittelen aineistolähtöisesti omiksi luokikseen. Luokittelun tarkoituksena on aineiston huolellinen läpikäynti tavalla, jonka määrittävät tutkimusongelma, keskeiset käsitteet sekä muut tutkimuksen kannalta oleelliset lähtökohdat (Ruusuvuori ym. 2010, 18). Luokat ovat tutkijan eräänlaisia käsitteellisiä työvälineitä, jotka auttavat tutkijaa tunnistamaan sekä nimeämään abstraktilla tasolla keskeisimmät piirteet aineistostaan (Hirsjärvi & Hurme 2011, 147).

Tutkimusmenetelmä voi palvella luokkien muodostamisessa esimerkiksi siten, että kysymyslomakkeen teemoja hyödynnetään sellaisenaan alustavina luokkina (Hirsjärvi & Hurme 2011, 149), joita itse sovellan haastatteluaineiston analyysissa. Tutkijan on kuitenkin syytä muistaa, ettei luokittelu tarkoita samaa asiaa kuin analyysi. Luokittelu on ainoastaan työväline, vaikkakin tärkeä sellainen, aineiston varsinaista analyysia varten. Analyysia varten tutkija yhdistelee aineistostaan muodostamansa luokat siten, että hän pyrkii löytämään luokkien välillä jonkinlaisia yhteyksiä ja säännönmukaisuuksia. On normaalia, että säännönmukaisuuksien lisäksi aineistosta löydetään myös poikkeavuuksia. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 149.)

Tavoitteenani on tarpeen mukaan visualisoida analyysiani kuvioiden avulla. Näillä kuvioilla pyrin havainnollistamaan ja siten ymmärrettävällä tavalla avaamaan tutkimukseni kannalta oleellisia syy-seuraus -suhteita.

3.5 Haastatteluaineiston analyysi

Ruusuvuori ym. (2010, 9) painottavat haastattelun analyysin vaiheita käsittelevässä artikkelissaan haastateltaville esitettyjen kysymysten olevan varsinaisista tutkimuskysymyksistä poikkeavia. Käytännössä tutkija tarvitsee työskentelyssään kolmannenkin kysymyssarjan, nimittäin analyttiset kysymykset, joiden avulla tutkija pyrkii saamaan vastauksia kysymyksiinsä käsittelemästään aineistosta (Ruusuvuori ym. 2010, 9–10). Aikaisempien tutkimusvaiheiden myötä tutkijan mieleen nousevat analyttiset kysymykset on hyvä esittää muodoltaan avoimina, mitä- ja miksi-kysymyksinä, jotka mahdollistavat uusien jäsenysten ja merkitysten tunnistamisen edistäten näin laadullisen tutkimuksen varsinaisen tavoitteen toteutumista (Ruusuvuori ym. 2010, 16).

Ruusuvuori ym. (2010, 12) luokittelevat analyysin vaiheet seuraavasti:

- tutkimusongelman asettaminen ja tutkimuskysymysten tarkentaminen,
- aineiston keruutavan valinta, aineiston keruu,
- aineistoon tutustuminen, järjestäminen, rajaaminen,
- aineiston luokittelu, teemojen/ilmiöiden löytäminen,
- aineiston analyysi, teemojen/ilmiöiden vertailu, tulkintasäännön muodostaminen,
- tulosten koonti, tulkinta, koettelu suhteessa aineistoon ja sen ulkopuolelle,
- teoreettinen dialogi, uudelleenahmottaminen, käytännön vaikutukset ja jatkotutkimustarpeen identifiointi.

Tästä selkeästä vaiheiden luokittelusta huolimatta tutkijat painottavat samassa yhteydessä vaiheiden läheistä yhteyttä toisiinsa ja sitä, että ne voivat käytännössä tapahtua eri järjestyksessä ja osin jopa päällekkäin (Ruusuvuori ym. 2010, 12).

3.6 Tutkimuksen laatu ja luotettavuus

Tämän tutkimuksen tavoitteena ei ole tuottaa yleistettävää tietoa. Yleistämisen sijaan tutkimuksessani päämääränä on tavoittaa jotain hyödyllistä ja mahdollisesti uutta tietoa tutkimuskohteesta sekä lisätä näin ymmärrystä tutkimuskohteesta ilmiönä (Aaltio & Puusa 2011, 157).

Validiteetilla laadullisen tutkimuksen yhteydessä viitataan esimerkiksi siihen, kuinka eheä tutkimuksen kohteeksi määritelty ilmiö on. Tutkijan tutkimusprosessin myötä aikaansaamat tulokset linkittyvät vahvasti tutkimuskohteena olevan ilmiön luonteeseen. Tästä syystä tutkimuskohteena olevan ilmiön olemassaolo ja luonne tulee pyrkiä osoittamaan aukottomasti ja mahdollisimman monipuolisesti. On myös huomioitava, että tutkimus kokonaisuutena voi lisätä ymmärrystä tutkimuskohteena olevasta ilmiöstä. (Aaltio & Puusa 2011, 155.) Lisäksi tutkimuskohteena olevan ilmiön eheyttä tukee merkittävällä tavalla se, että tutkija tunnistaa ilmiöön liittyvät keskeiset käsitteet ja avaa ne mahdollisimman perusteellisesti.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuteen liittyy vahvasti tutkijan valitsemien metodien kuvaus ja jäljitettävyyys (Aaltio & Puusa 2011, 157). Valitsin tutkimukseni metodiksi asiantuntijahaastattelun, sillä tavoitteenani on ymmärryksen lisääminen asiasta, josta tosiasiallista tietoa on olemassa vain rajatulla asiantuntijajoukolla. Puolistrukturoitu teemahaastattelu palvelee tavoitteitani parhaiten siksi, että se riittävän väljän, vaikkakin keskeisten teemojen sisältämän kysymysrunгон puitteissa mahdollistaa haastattelun osapuolten välisen vapaan vuorovaikutuksen. Tällöin haastattelun molemmat osapuolet voivat esimerkiksi tarvittaessa esittää kysymyksiä ja tarkentaa toistensa käsityksiä. Tutkimuksen luotettavuutta voidaan parantaa ottamalla huomioon haastatteluaineiston keruussa vallitsevat tilannetekijät (Aaltio & Puusa 2011, 165). Jäljitettävyyden takaamiseksi tulen säilyttämään käytössäni olleet haastattelutallenteet huolellisesti.

Laadullisen tutkimuksen keskeisimmät kriteerit ovat analyysin systemaattisuuden ja tulkinnan luotettavuuden kriteerit. Analyysin systemaattisuudella viitataan siihen, että tutkija avaa ja perustelee tutkimusprosessin aikana tekemänsä valinnat. (Aaltio & Puusa 2011, 155.) Tutkimuksen luotettavuutta vahvistaa se, mikäli tutkija kuvaa aineistonsa mahdollisimman yksityiskohtaisesti niin kokonaisuutena kuin osina. Erityistä tarkkavaisuutta tulee noudattaa niiden aineiston osa-alueiden kuvaamisessa, joihin

tutkijan merkittävimmät havainnot perustuvat. Lisäksi on tärkeää, että aineiston analyysia arvioidaan kriittisesti ja että sitä koskevat rajoitteet sekä vaihtoehtoiset toimintatavat tunnistetaan. (Ruusuvuori ym. 2010, 27.)

Tutkijan ei kuitenkaan tulisi pysähtyä pelkkiin analyyttisiin johtopäätöksiin, vaan sen sijaan hänen tulisi uudella tavalla pyrkiä liittämään tuloksensa teoreettisiin näkökulmiin ja käytännön ongelmiin. Tutkimustyön tuloksena aikaansaatu uusi lähestymistapa tutkimusaiheeseen puolestaan herättää taas uusia tutkimuskysymyksiä jatkotutkimusta varten. (Ruusuvuori ym. 2010, 29.) Yhdessä tutkimuksessa ei ole mahdollista riittävän perusteellisesti käsitellä kaikkia tutkimuksen aihepiiriä koskevia asioita. On siis hyvä muistaa, että tutkija voi ja häntä kehoitetaan kirjaamaan kiinnostavia jatkotutkimusaiheita tutkimusraporttinsa yhteyteen (Ruusuvuori ym. 2010, 29; Aaltio & Puusa 2011, 158).

Pidän tärkeänä tutkimukseni validiteettia vahvistavana tekijänä hyödyntämäni face-validiteettia (Ruusuvuori ym. 2010, 28). Käytännössä face-validiteetti tarkoittaa työssäni sitä, että annan haastattelemilleni asiantuntijoille mahdollisuuden tutustua etukäteen tutkimukseeni ja erityisesti niihin osioihin, joissa olen hyödyntänyt heiltä saamaani tietoa. Pyrkimys taata tutkittaville henkilöllisyyden suoja on vahva normi laadullisessa haastattelututkimuksessa. Kuitenkin rajattua asiantuntijajoukkoa edustavien henkilöiden anonymisoiminen on hyvin haastavaa ja siihen liittyy riski haastattelun keskeisen asiasisällön osittaisesta menettämisestä. Haastavaksi anonymisoimisen tekee myös se, että rajatulla asiantuntijakentällä toimivien tahojen on helppo tunnistaa toinen toisensa sekä analysoitavat tapaukset. Tunnistettavuuden näkökulma voi toimia haastattelutilanteessa ainakin kahdella tapaa: haastateltava voi pyrkiä varovaisuuteen ja säädellä sanomisiaan tai sitten hän voi tietoisesti pyrkiä hyötymään haastattelusta. (Alastalo & Åkerman 2010, 383.)

Rauhanvälityksessä ollaan tekemisissä arkaluonteisten asioiden kanssa, eikä tämä voi olla vaikuttamatta siihen avoimuuden tasoon, jolla asioista annetaan lausuntoja ulkopuolisille. Tästä syystä haastatteluissa annettavat lausunnot voivat jäädä jokseenkin pinnallisiksi. Lausuntojen maltillisuuteen vaikuttanee myös rauhanvälitykselle alana tyypillinen kilpailu.

4 ASIANTUNTIJAHAASTATTELUIJEN ANALYYSI

4.1 Moniraitainen diplomatia käsitteenä

4.1.1 Yleistä moniraitaisesta diplomatiasta

Brummer (2011) pitää moniraitaisen diplomatian lähtökohtana käytännön kokemukseen pohjautuvaa ajatusta, jonka mukaan rauhansopimus tarvitsee osakseen kansan tuen ollakseen toimiva ja menestykseläinen. Brummerin mainitseman kansan antaman tuen merkitys rauhansopimukselle nousee esiin myös aihetta käsittelevässä kirjallisuudessa (Ramsbotham ym. 2005, 25; Papa ym. 2010, 352), sillä ajattelen paikallisten toimijoiden ja resurssien hyödyntämisen konfliktinratkaisussa rakentavan perustaa kestäväälle rauhalle kansan keskuudessa.

Rauhanvälitys on perinteisesti ymmärretty yksinomaan valtioiden harjoittamaksi raide 1 -diplomatiaksi. Pitkään vallalla olleessa länsimaisessa lähestymistavassa konfliktinratkaisuun rauhanrakentaminen ymmärretään varsin kapea-alaisesti viralliseen rauhanprosessiin ja sen sisäisiin rauhanneuvotteluihin keskittyväksi toiminnaksi. Esimerkiksi Jacobsen ja Brand-Jacobsen (2002, 53) sekä Saunders (2001b, 483–89) ovat kritisoineet länsimaista konfliktinratkaisua sen elitistisestä ja ylhäältä alas suuntautuvasta lähestymistavasta rauhanvälitykseen, joka jättää huomioimatta yhteiskunnan sisäiseen kokonaisvaltaiseen muutokseen tähtäävän työn.

Rauhanvälityksen ja rauhanrakentamisen kokonaisvaltaisuus ovat alkaneet saada enenevässä määrin huomiota osakseen vasta viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Tuskin vähiten tähän ovat olleet vaikuttamassa pitkittyneet ja uusiutuneet levottomuudet maailman eri konfliktialueilla.

”Jos käytetään rauhanvälityksestä vertauskuvana sipulia, niin tärkeää rauhanvälityksestä keskusteltaessa on mieltä, että puhutaanko siitä ytimeistä, vai puhutaanko niistä sipulin kuorista. MSU (Mediation Support Unit, YK:n rauhanvälityksen tukiyksikkö) puhuu ehdottomasti näistä kuorista, ja siitä, kuinka koko

sipuli on tärkeä. Rauhanvälitykseen liittyy hyvin paljon muutakin kuin rauhanvälitys perinteisessä mielessä, siis se, että konfliktin keskeiset osapuolet tuodaan yhteen.” (Ojala 2012.)

Ojalan (2012) rauhanvälityksestä esittämä sipuli-vertaus on mielestäni varsin toimiva. Jokainen moniraitaisen diplomatian raide on rauhanvälityksessä tärkeässä osassa, vaikka ne toimivat yhteiskunnan eri tasoilla tai ns. sipulin eri kuorilla. Raide 1 -yhteisö edustaa rauhanvälityksen poliittista ydintä eli ns. sipulin ydintä. Keskeisestä asemastaan huolimatta pelkkä rauhanvälityksen tai ns. sipulin ydin ei kuitenkaan riitä kuvaamaan rauhantyötä kokonaisuutena tai ns. koko sipulia.

Saundersin (2001b) luoma käsite ”monitasoinen rauhanprosessi” on yksi tapa havainnollistaa rauhantyön moniulotteista luonnetta. Rauhanvälitystä tulee harjoittaa eri tavoin moninaisten tahojen toimesta kaikilla yhteiskunnan tasoilla. Monitasoisen rauhanprosessin merkitys on korostunut yhteiskuntaan syvästi juurtuneissa konflikteissa (Saunders 2001b, 483–89; Garb & Nan 2006, 8; Ramsbotham ym. 2005, 25), joihin suuri osa maailman konflikteista lukeutuu.

Konflikteille tyypillisistä pitkälle historiaan ja syvästi yhteiskuntaan juurtuneista taustoista johtuen on epävirallista diplomatiaa tarpeen harjoittaa virallisen rauhanprosessin eri vaiheissa. Ainoastaan ruohonjuuritasolla kansan parissa tehtävällä rauhantyöllä voidaan saada aikaan kestävä perusta virallisen rauhanprosessin onnistumiselle ja kestäväälle rauhalle.

Toinen keskeinen moniraitaisen diplomatian kehittymiseen vaikuttanut tekijä on Brummerin (2011) mukaan ollut tarve ns. strukturoidulle mallille, jolla voitaisiin olla osallistamassa useampia ihmisiä rauhanprosesseihin. Perinteisesti viralliseen rauhanprosessiin on voitu ottaa mukaan vain tietyt tahot, jotka nekin ovat usein kovin pirstoutuneita (Brummer 2011).

Brummerin (2011) esiin nostama teema ”useiden ihmisten osallistaminen rauhanprosesseihin” onkin moniraitaisen diplomatian ydin. Kysymys on siis useista

toimijoista ja useista rauhanprosesseista. Jokainen diplomatian raide on tarpeellinen työssä kestävän rauhan puolesta, mutta samalla rajallinen toiminnassaan. Diplomataraitteilla on mahdollisuus olla sitouttamassa ihmisiä rauhaan yhteiskunnan eri tasoilla.

4.1.2 Rauhanvälitystä harjoittavista toimijoista

Kysymys siitä, miten moniraiteinen diplomatia näyttäytyy rauhanvälityksen käytännön työssä, ohjaa keskustelun rauhanvälitystä harjoittaviin toimijoihin ja heidän rooliinsa rauhanrakentamisessa.

Brummerin (2011) mukaan toimijoiden osallistumiselle rauhanprosesseihin on olemassa eri syitä. Osallistumisen tavoitteena voi esimerkiksi olla uusien toimintaa koskevien ideoiden ja mahdollisuuksien kartoittaminen. Toisaalta jotkin käsiteltävistä asioista, kuten turvallisuusreformit tai kansainväliset oikeuskysymykset, vaativat osakseen vahvaa asiantuntijuutta. Näin ollen osa virallista prosessia tukevista ryhmistä voi olla luonteeltaan ns. asiantuntijaryhmiä. (Brummer 2011.)

Raide 2 -diplomatiata edustavien ei-valtiollisten toimijoiden pääasiallisena roolina rauhanvälityksessä onkin perinteisesti pidetty virallisen rauhanprosessin ja sen sisäisten rauhanneuvottelujen tukemista (Chakrabarti 2003, 268). Ei-valtiolliset toimijat voivat tukea virallisia neuvotteluja esimerkiksi asiantuntijaroolissa. Virallinen rauhanprosessi muodostuu karkeasti jaoteltuna neljästä eri vaiheesta (Piiparinen & Brummer 2012, 10), joista jokaiseen sisältyy useita neuvotteluja eri teemoista konfliktiin ja sen ratkaisuun liittyen. Neuvottelujen ajautuessa umpikujaan voidaan epävirallisten toimijoiden soveltamalla, viralliseen diplomatiiaan nähden vaihtoehtoisilla toimintatavoilla pyrkiä uudelleen avaamaan neuvotteluyhteys kiistan osapuolten välillä (Crocker ym. 2001, 509–511).

Brummer (2011) ei pidä tieteessä määriteltyjä moniraiteisen diplomatian raiteita lainkaan selvinä käytännön rauhantyössä, mikä mielestäni vahvistaa moniraiteisen diplomatian ensisijaista olemusta teoreettisena käsitteenä. Tästä huolimatta pidän

moniraiteisen diplomatian teoreettista käsitettä tarpeellisena, sillä se auttaa tunnistamaan rauhanvälitystä harjoittavat toimijat ja ymmärtämään niiden roolin osana kokonaisuutta, mikä on tarpeen rauhantyön kehittämiseksi. Tällä tavoin teoreettinen käsite voi palvella rauhantyötä käytännössä.

Perinteinen jaottelu valtiollisiin ja ei-valtiollisiin tai virallisiin ja epävirallisiin rauhanvälitystä harjoittaviin toimijoihin lienee moniraiteista diplomatiaa käytetympi käytännön rauhantyössä.

Asiantuntijat ovat samoilla linjoilla sen suhteen, etteivät diplomatiaraiteet tai niiden rajaidat ole kovinkaan selkeät. Ojala (2012) ajattelee diplomatiaraiteiden olleen aikaisemmin nykyistä vahvemmin kiinni omissa siiloissaan, mikä vastaa aihetta käsittelevän kirjallisuuden pohjalta syntynyttä käsitystä. Nykyisin osapuolet pyrkivät sekoittamaan näitä raiteita keskenään myös positiivisesti (Ojala 2012).

Rohkeampaan raiteiden väliseen yhteistyöhön on Ojalan (2012) mukaan vaikuttanut ennen kaikkea lisääntynyt yleinen ymmärrys siitä lisäarvosta, joka todellisella yhteistyöllä voidaan saavuttaa. Onkin havaittavissa, että lisääntynyt ymmärrys rauhanprosessin moniulotteisuudesta on vahvistanut moniraiteista diplomatiaa edustavien lähestymistapojen asemaa rauhanvälityksessä.

Perinteisesti raide 1 -yhteisöä edustaville toimijoille, kuten valtioille tai YK:lle, kuulunut monopolin kaltainen vahva rooli rauhanvälityksessä vaikuttaisi olevan murtumassa. Moniraiteisen diplomatian raiteet ovat aikaisemmin olleet huomattavasti eriytyneempiä toisistaan. Raiteiden yhteistyötä on lisännyt ennen kaikkea rauhanvälityksen yleistyminen sekä konfliktien monimuotoistuminen ja ei-valtiollisten osapuolten osuuden kasvaminen konflikteissa (Chakrabarti 2003, 265).

Ajattelen ns. samalla raiteella työskentelemisestä olevan kyse esimerkiksi tilanteessa, jossa epäviralliset toimijat osallistuvat virallisen rauhanprosessin sisäisiin neuvotteluihin erilaisten tukiprosessin muodossa. Toisaalta sillä voidaan viitata myös siihen, että

toimijat ottavat haltuun prosesseja, jotka perinteisesti ovat olleet ominaisia jollekin toiselle raiteelle.

Ojalan (2012) mielestä raide 1 -yhteisöllä on tällä hetkellä aiempaa suurempi valmius tehdä yhteistyötä toisten diplomatia-raitteiden kanssa. Hyviä esimerkkejä tästä ovat muun muassa YK:n rauhanvälityksen tukiyksikön (Mediation Support Unit) perustaminen (Piiparinen & Brummer 2012, 11) sekä vastikään perustettu välitystoiminnan ystäväryhmä ja sen neuvottelema ensimmäinen rauhanvälitystä koskeva päätöslauselma YK:n rauhanvälityskapasiteetin vahvistamiseksi (Rauhanvälityksen toimintaohjelma 2011, 9).

Ojala (2012) korostaa kommentissaan raide 1 -yhteisön valmiutta yhteistyöhön, mikä mielestäni heijastaa raide 1 -yhteisön edelleen vahvana säilynyttä asemaa rauhanvälityksessä. Raide 1 -yhteisön edustaessa virallista rauhanprosessia ja rauhanvälityksen ydintä vaikuttaisi siltä, että aloite yhteistyön vahvistamiseksi raiteiden välillä tulee lähteä raide 1 -yhteisöltä. Raide 1 -yhteisön johtava asema tulee esille myös monitasoisessa rauhanprosessissa, sillä rauhanvälitystä eri tavoin harjoittavat toimijat osallistuvat rauhanprosessiin eri vaiheissa virallisen rauhanprosessin sisäisiä rauhanneuvotteluja (Saunders 2001, 483–89).

”On tärkeää, että eri toimijoilla on erilaisia mandaatteja, jotka sitovat niitä. Voi olla hyväkin, että kaikki ei tee kaikkea, tai yritä kaikkia asioita vaan että pystytään erikoistumaan ja tuomaan lisäapua kukin oman mandaattinsa mukaisesti.” (Ojala, 2012.)

Toisiaan tukevat kolmansien osapuolten hankkeet ovat keskeisessä osassa menestyksekkästä rauhantyötä (Aall 2001, 380). On jopa havaittu, että rauhanhankkeet ovat toisistaan riippuvaisia (Reiman & Norbert 2005, 34). Näin ollen voitaneen todeta, ettei ole lainkaan yhdentekevää, millaisia rauhanhankkeita toteutetaan.

Diplomatia-raitteille sijoittuva osaaminen on arvokas pääoma, jota tulee hyödyntää konfliktinratkaisussa. Eri toimijoiden osaamisen hyödyntäminen konfliktinratkaisussa

on asia, joka liittyy keskeisellä tavalla rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden koordinointiin.

4.2 Rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden koordinointi

4.2.1 Yleistä koordinoinnista

”Moniraiteisen diplomatian raiteita edustavien yhteisöjen toiminta menee usein myöskin ristiin, joka viestii koordinaation tarpeesta aika vahvasti. Sooloilun sijaan olisi hyvä, jos edes periaatteellisesti jaettaisiin sellaiset asiat, joilla halutaan tukea rauhan aikaansaamista tai sovinnon syntyä. Rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden täytyy olla tietoisia toisista toimijoista, ja siitä, millä tavalla toimijat ovat yhteydessä toisiinsa rauhanvälityksen kontekstissa.” (Ojala 2012.)

Ojalan (2012) mainitsema sooloilu diplomatia-raitteisiin viitaten nousee vahvasti esiin aihetta käsittelevissä tutkimuksissa. Vaikuttaa siltä, että diplomatiayhteisöjen erilaiset toimintatavat ja mandaatit tukevat toimijoiden itsenäisyyttä. Päällekkäisyyksien välttämiseksi on tärkeää, että moniraiteisen diplomatian raiteilla tunnistetaan sekä oma että toisten toimijoiden rooli rauhantyössä (Strimling 2006, 99). Erilaiset rauhanvälityksen toimintatavat ovat tarpeen yleisessä rauhanprosessissa ja rauhantyössä yleensä (Crocker ym. 2001, 509–511).

Ojalan (2012) esille tuomasta koordinaation tarpeesta asiantuntijat ovat yksimielisiä. Brummerin (2011) mukaan rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden koordinointi on keskeinen teema rauhanvälityksessä, ja koordinointia pyritään toteuttamaan eri tavoin.

Rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden ja monitasoisen rauhanprosessin koordinointia voidaan toteuttaa eri tavoin. Usein virallisissa rauhanprosesseissa on nimetty pääneuvottelija, ja lähtökohtana on, että koordinointi tapahtuu tämän pääneuvottelijan kautta (Brummer 2011). Pääneuvottelijoina ovat perinteisesti toimineet valtioiden ansioituneet päämiehet tai jonkin kansainvälisen organisaation, kuten YK:n, edustaja. Viime vuosina raide 1.5 - ja raide 2 -yhteisöjä edustavien toimijoiden rooli virallisten

rauhanprosessien pääneuvottelijoina on yleistynyt (Strimling 2006, 105; Piiparinen & Brummer 2012, 11–12).

4.2.2 Koordinointiin liittyvistä haasteista

Rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden koordinointiin liittyy odotetustikin haasteita. Suuri osa haastatteluissa esiin tulleista haasteista oli samansuuntaisia aihetta käsittelevän kirjallisuuden kanssa.

”Yksi (haaste) on tietenkin kilpailu. On olemassa sellaista tietoa, jota ei välttämättä halua jakaa kaikille, koska toiset voivat tavallaan ottaa sen sinun prosessin.” (Brummer 2011.)

Asiantuntijat ovat yksimielisiä siitä, että toimijoiden välinen kilpailu on tekijä, joka on hankaloittanut koordinointia merkittäväällä tavalla.

”Kilpailu rauhanvälityskentällä on hurjaa, siitä ei ole kysettäkään. Kaikki haluavat olla rauhantekijöitä ja haluavat kreditit siitä.” (Ojala 2012.)

Rauhanvälitystä harjoittavia toimijoita käsittelevissä tutkimuksissa kilpailu nousee keskeisimmäksi haasteeksi yhteistyön koordinoinnille (Fisher 2006, 66; Jones 2002; Choeden 2010, 53; Garb & Nan 2006, 18). On selvää, että kilpailu vaikuttaa myös osapuolten välisen avoimuuden ja yhteistyön asteeseen, sillä toimijat pyrkivät varjelemaan oman edun kannalta tärkeää tietoa kilpailijoiltaan (Strimling 2006, 100).

”Yleisesti suurena haasteena on, että se on kovin hajanainen joukko, jotka tekevät työtä rauhanvälityksen parissa.” (Brummer 2011.)

Yhdistän Brummerin (2011) mainitseman rauhanvälityksen parissa toimivien hajanaisuuden toimijoiden erilaisuuteen ja eriytyneisyyteen toisistaan. Toimijoiden heterogeenisuus näkyy esimerkiksi eroavaisuuksina toimintatavoissa (Crocker ym. 2001,

509–511), toiminnalle asetetuissa tavoitteissa (Strimling 2006, 105) sekä toiminnan ammatillisuuden asteessa (Strimling 2006, 105).

”Toimijoiden välinen peruskoordinaatio, joka nyt ei liity mitenkään konflikteihin, kuten sähköpostit ja skype-puhelut tms., aiheuttavat haasteita yhteistyön koordinoinnille.” (Brummer 2011.)

Toimijoiden yhteydenpito koordinoinnin haasteena tulee vahvasti esiin myös kirjallisuudessa (Garb & Nan 2006, 18; Diamond & McDonald 1996, 14; Crocker ym. 2001, 506–508). Viestintävälineiden monipuolistuminen ja tiedon helppo saatavuus tosin helpottanevat yhteydenpitoa vähitellen ainakin jossain määrin. Toisaalta käsiteltävien asioiden arkaluontoisuus osaltaan vaikuttanee yhteydenpidon haastavuuteen. Lisäksi toimijoiden edustama monikulttuurisuus aiheuttanee myös haasteita koordinoinnille.

”Informaatio, niin sehän tippuu koko ajan joka puolelta ... ei siinä ole mitään selvää kanavaa, että mistä se tieto tulee tai mitä tapahtuu seuraavaksi ... niin informaation epätäydellisyys, minkä perusteella sitten tehdään päätöksiä. Siinähan tapahtuu koko ajan eri tulkintoja eri organisaatioilla ja vääriäkin tulkintoja ... se on sekä tahallista että tahatonta, tavallaan jopa enemmän tahatonta koordinaation puutetta.” (Brummer 2011.)

Brummerin (2011) haastattelussa esiin tuoma informaation epätäydellisyys liittyyneen läheisesti edellä mainittuun toimijoiden yhteydenpitoon ja sitä koskeviin haasteisiin. Toisaalta informaation epätäydellisyys ja epäluotettavuus lienevät konflikteille tyypillisiä ominaisuuksia. Informaatioon liittyy läheisesti vallankäyttö, jonka vuoksi konfliktin osapuolet eivät ainoastaan pyri saamaan sitä haltuunsa vaan myös hyödyntämään sitä omia tarkoituksiaan vastaavasti. Näin ollen myöskään rauhantyöhön osallistuvien toimijoiden saama tieto ei välttämättä ole totuuden mukaista, eikä tiedon taustoja intensiivisessä konfliktiympäristössä ole aina kovin yksinkertaista selvittää. Muun muassa presidentti Ahtisaari (2010) on viitannut tähän rauhanprosesseille tyypilliseen informaatio-osotaan ja sen rauhanvälittäjälle asettamiin haasteisiin.

Muutammat asiantuntijoiden kommentit kiinnittivät erityisesti huomioni, sillä ne eivät tulleet selvästi esille kirjallisuuskatsauksessa. Yksi näistä kommenteista koskee koordinoitua rauhanprosessissa yleensä - tai oikeastaan sen puutetta.

”Käytännössä voi kuitenkin olla, että ei ole sovittua pääneuvottelijaa, jolloin siitä (koordinoinnista) tulee paljon vaikeampaa.” (Brummer 2011.)

Rauhanvälitystä ja rauhanprosesseja käsittelevän kirjallisuuden lähtökohtana on, että virallista rauhanprosessia ja sen sisäisiä rauhanneuvotteluja käydään rauhanvälittäjän johdolla (Strimling 2006, 93), joka voi edustaa yksittäistä valtiota, ylikansallista tai alueellista organisaatiota tai yksityistä organisaatiota (Piiparinen & Brummer 2012, 11). Brummerin (2011) kommentin virallisen rauhanprosessin pääneuvottelijan ja koordinoinnin välisestä riippuvuudesta voidaan ajatella viestivän molempien keskeisen merkityksen lisäksi myös siitä, miten tärkeää on, että jokin tietty taho kantaa vastuun koordinoinnista.

Seuraava tema nousi esiin molempien asiantuntijoiden haastatteluissa.

”Voi myös olla niin, että rauhanprosessissa on monta omasta mielestään pääneuvottelijaa.” (Brummer 2011.)

”Ehkä perusongelmana on usein se, että kaikki haluavat koordinoita, eikä kukaan halua tulla koordinoituksi.” (Ojala 2012.)

Asiantuntijat ovat yksimielisiä siitä, että rauhantyöhön osallistuvilla tahoilla on voimakkaampi halu koordinoita kuin tulla koordinoituksi. Kuitenkin on selvää, että toimiakseen koordinoinnin tulee käsittää sekä koordinaattori että koordinoitavat. Toimijoiden korostunut halu koordinoita liittyy läheisesti toimijoiden keskinäiseen kilpailuun (Fisher 2006, 66; Jones 2002; Choeden 2010, 53; Garb & Nan 2006, 18). Toimijat voivat kokea koordinoituna olemisen uhkana itsenäiselle työskentelylleen (Strimling 2006, 95; ks. myös Garb & Nan 2006, 18) sekä omalle hyväksi havaitulle

organisaatiokulttuurilleen (Strimling 2006, 109; Choeden 2010, 52–53; Diamond & McDonald 1996, 18). Lisäksi halu vahvistaa edustamansa diplomatia-raitteen profiilia ja vaikuttavuutta vaikuttanee siihen, että toimijat suosivat koordinaattorin roolia omalla kohdallaan.

”Toinen (haaste) on tietenkin se, että asiat saattavat muuttua todella nopeasti, ja kaikki eivät ehdi siihen (muutokseen) mukaan. Esimerkiksi vaikka olisi sovittu tietyt roolit, niin jos maailma muuttuu, niin sitten myös roolit voivat muuttua.” (Brummer 2011.)

Brummerin (2011) mainitsema muutos tulee esiin rauhanvälitystä koskevassa kirjallisuudessa lähinnä siinä, että yksityisten toimijoiden, kuten kansalaisjärjestöjen, rooli rauhanvälittäjinä on merkittävästi voimistunut (Chakrabarti 2003, 265). Rauhanvälityksen toimintaympäristössä tapahtuva muutos ei voi olla vaikuttamatta rauhantyöhön osallistuviin toimijoihin ja heidän toimintatapoihinsa.

4.2.3 Koordinointia edistävästä tekijöistä

”Historia raide 1 -yhteisöstä ja YK:n vahva rooli ... kyllä se on edelleen se realiteetti, mikä auttaa tätä koordinointia, että jollakin on vetovastuu.” (Ojala, 2012.)

”Kyllähän se koordinaatio palautuu näihin mandaatteihin, mitkä eri toimijoilla on. Esimerkiksi en usko, että kansalaisjärjestö koskaan ajattelisi, että se koordinoi kansainvälistä yhteisöä.” (Ojala, 2012.)

Rauhanvälitystä harjoittavia toimijoita ja heidän yhteistyötään käsittelevissä tutkimuksissa mainitaan toimijoiden mandaattien päällekkäisyys koordinointia ja yleensä rauhanrakentamista lannistavana tekijänä (Choeden 2010, 45; Crocker ym. 2001, 506–508). Ojala (2012) nostaa kommentissaan raiteen 1 johtavaksi raiteeksi moniraiteisessa diplomaatiassa. Johtamisella tässä viitataan ennen kaikkea Ojalan (2012) mainitsemaan koordinointiin ja vetovastuuseen rauhanprosesseissa.

”Me ollaan (Kirkon Ulkomaanavussa) ymmärretty tämä tilanne niin, että jos me jonnekin halutaan mennä, niin meidän täytyy vaikuttaa esim. YK:n edustajaan konfliktialueella. Tämä on se logiikka. Se ei ole pelkästään toimintojen koordinaatiota vaan yhdessä tekemistä.” (Ojala, 2012.)

”Oikeastaan CMI:n koko toiminta perustuu siihen, että emme yritä tehdä koko prosessia yksin, vaan otamme siitä jonkin tietyn pienen palan; katsomme, mitä muut tekevät, ja mitä siitä puuttuu, jonka jälkeen arvioimme sen, että pystytäänkö me tekemään sitä. Mikäli kaikki palaset loksahavat kohdilleen, niin sitten kyseessä voi olla case, johon voimme osallistua.” (Brummer 2011.)

Molemmat haastatelluista toteavat tiedostavansa edustamansa toiminnan roolin osana kokonaisuutta, ja tietävänsä, että osallistuakseen rauhanrakentamiseen heidän tulee tehdä se yhteistyössä raide 1 -yhteisön edustajan, kuten YK:n, kanssa. Ei-valtiollisten toimijoiden yhteistyö virallisen diplomaatiayhteisön kanssa tulee kirokkaasti esiin myös kirjallisuudessa (Diamond & McDonald 1996, 41–42; Haufler 2001, 666–667; Appleby 2001, 834–835; Rolt 2005, 180–181). Edellytyksenä rauhanprosessiin osallistumiselle on, että työn luonne ja toimintatavat vastaavat raiteelle ominaista työskentelytapaa.

”On tärkeää ymmärtää, että siinä prosessissa on eri toimintoja, ja jos teet jotakin, niin siinä on tietyt vaatimukset. Esimerkiksi raide 1.5; koko prosessin rakentaminen, metodiikka, kommunikaatio jne. ovat hyvin erilaisia kuin jos esimerkiksi tehtäisiin ’people to people’ -vuoropuhelua kylätasolla tai pakolaisleireissä.” (Brummer 2011.)

Rauhanrakentamisen kannalta on tärkeää, että rauhanvälitystä harjoittavat toimijat löytävät oman paikkansa eli ns. nichen yleisessä rauhanprosessissa (Iji 2005, 198). Jokainen moniraiteisen diplomatian raide on tärkeä rauhantyössä. Kuten jo edellä mainitsin, rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden erilaisuus tarjoaa sekä mahdollisuuksia että haasteita rauhanrakentamiselle. Erilaiset toimintatavat voivat olla ratkaisevassa asemassa umpikujaan ajautuneiden rauhanneuvottelujen uudelleen käynnistämisessä (Crocker ym. 2001, 509–511), mutta ne voivat aiheuttaa myös jännitteitä toimijoiden välillä. Sen sijaan, että toimijat kokisivat koordinoitun yhteistyön

uhkana itsenäisyydelleen ja tekemälleen työlle (Strimling 2006, 95; ks. myös Garb & Nan 2006, 18), heidän tulisi löytää oma paikkansa moniraiteisessa diplomatiassa ja rauhanrakentamisessa.

4.3 Rauhanvälityksen tulevaisuus

Kysyttäessä rauhanvälityksen kehityksestä ja sen tulevaisuudesta korostaa Brummer (2011) jo käynnistynyttä muutosta rauhanvälityksen kentällä. Brummerin (2011) mukaan konfliktien luonteessa tapahtunutta muutosta voidaan pitää yhtenä keskeisimmistä rauhanvälitykseen ja siinä sovellettaviin toimintatapoihin vaikuttaneista tekijöistä. Perinteisesti konfliktit ovat olleet valtioiden välisiä, mutta nykyiset konfliktit ovat alueellisia eivätkä ne tunnista valtioiden välisiä rajoja (Brummer 2011). Edellisessä moniraiteista diplomatiasta edustavien toimijoiden koordinoitua käsittelevässä kappaleessa Brummer (2011) jo mainitsikin rauhanvälityksen toimintaympäristön muutoksen koordinoinnin haasteena.

Konfliktien laajentuminen on saanut aikaan sen, että konflikteissa on osallisina yhä enemmän toimijoita, minkä vuoksi konfliktinratkaisusta on myös tullut entistä monimutkaisempaa. Konfliktien osapuolten edustaessa sekä virallisia että epävirallisia tahoja tulee rauhanvälityksessä sovellettavien toimintatapojenkin olla tämän mukaisia. (Brummer 2011.)

Brummerin (2011) mukaan konfliktien luonteessa tapahtunut muutos onkin vahvistanut ei-valtiollisten toimijoiden, kuten alueellisten organisaatioiden ja yksityisten toimijoiden, roolia rauhanvälittäjinä. Ei-valtiollisten toimijoiden voimistunut, mutta vakiintunut rooli rauhanvälittäjinä tulee esiin myös kirjallisuudessa (Chakrabarti 2003, 265; Reiman & Norbert 2005, 30).

Ei-valtiollisilla rauhanvälitystä harjoittavilla toimijoilla on raide 1 -yhteisöön verrattuna enemmän toiminnallisia vapauksia nykyisissä konflikteissa. Raide 1 -yhteisön toimintaa määrittelevät kansainväliset sopimukset, jotka estävät niitä toimimasta kansainvälisesti

tunnustamattomien alueiden tai terroristijärjestöiksi luokiteltujen ryhmien kanssa. (Brummer 2011.)

Rauhanvälityksen menestymisen kannalta on ratkaisevaa, että välittäjänä toimiva taho nauttii kiistan osapuolten luottamusta (Moore 2003, 18). Konfliktin osapuolet voivat kyseenalaistaa valtioiden puolueettomuuden eri syistä. Yksi keskeinen ei-valtiollisten rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden vahvuus valtiollisiin toimijoihin verrattuna on Brummerin (2011) mainitsema poliittinen sitoutumattomuus esimerkiksi suhteessa kansainvälisiin sopimuksiin.

Brummerin (2011) mukaan ei-valtiollisten ja erityisesti alueellisten organisaatioiden vahvuutena on myös niiden edustama kulttuurituntemus. Toimijoiden vahva tuntemus paikallisesta konfliktista ja siihen liittyvistä kulttuurisista taustoista vahvistaa niiden toimintaedellytyksiä rauhanvälittäjinä (Brummer 2011).

Lisäksi ei-valtiolliset, alueelliset organisaatiot voivat olla tehokkaammin mobilisoimassa konfliktiin liittyviä osapuolia yhtä valtiota tai aluetta laajemmalla alueella (Brummer 2011).

Brummerin (2011) esiin nostamat ei-valtiollisille toimijoille ominaiset vahvuudet ovat selkeästi rauhanvälitystä edistäviä tekijöitä, vaikkakaan en niihin tässä tutkimuksessa ole erityisemmin perehtynyt. Kuitenkin pidän niiden esiin nostamista tärkeänä, sillä se osaltaan havainnollistaa konflikteissa tapahtuvan muutoksen yhteyttä niiden parissa työskenteleviin kolmansiin osapuoliin eli rauhanvälitystä harjoittaviin toimijoihin.

Konfliktien monimutkaistuminen tulee väistämättä esiin rauhanvälityksen toimintatavoissa. Brummer (2011) arvioi rauhanvälityksessä sovellettavien ns. hybridimallien vahvistuvan tulevaisuudessa. Rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden soveltamien toimintatapojen vahvuudet kestävän rauhanrakentamisen puolesta yhdistyvät näissä rauhanvälityksen ns. hybridi-malleissa. Monitasoinen rauhanprosessi kuvaa yleisellä tasolla sen, mistä rauhanvälityksen hybridi-mallista on kyse: rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden yhteistyöstä rauhanrakentamisessa.

Erityisesti YK:n toimenpiteet rauhanvälityskapasiteettinsa vahvistamiseksi (Rauhanvälityksen toimintaohjelma 2011, 9) ovat lisänneet kiinnostusta rauhanvälitystä kohtaan. Kansainvälisessä toimintakentässä ja konfliktien luonteessa tapahtunut muutos edellyttää kansainväliseltä yhteisöltä toimia konfliktinratkaisussa ja rauhanrakentamisessa sovellettavien toimintamallien tehostamiseksi.

Ojala (2012) pitää kasvanutta kiinnostusta rauhanvälitystä kohtaan ja lisääntyntä alan tutkimusta hyvänä asiana, sillä se tarjoaa mahdollisuuden sisäistää rauhanvälityksen todellinen olemus raide 1 -yhteisöä laajempaan kokonaisuuteen. Rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden tasavertainen hyödyntäminen rauhanrakentamisessa mahdollistaa konfliktien taustalla vaikuttaviin epäkohtiin puuttumisen ja kestävän rauhanrakentamisen (Ojala 2012).

Brummer (2012) muistuttaa moniraiteisen mallin syntyneen ajatuksesta, jonka mukaan viralliset tahot toimivat raiteella 1 ja kansalaisjärjestöt toimivat raiteella 2. Tällä hetkellä ajatus on kuitenkin osaksi vanhentunut siinä mielessä, että raiteella 1 toimii merkittäviä yksityisiä toimijoita, ja toisaalta viralliset tahot voivat johtaa myös raide 2 -prosesseja tai ainakin olla myötävaikuttamassa niihin merkittävästi. (Brummer 2012.)

Brummer (2012) toteaa, että vaikka raiteet ovat edelleen olemassa, ei enää ole selkeää yksityisen ja julkisen välistä työnjakoa siinä, että raiteella 1 olisi virallisten tahojen monopoli ja raiteella 2 ainoastaan riippumattomien kansalaisjärjestöjen pelikenttä. Asiantuntijoiden yhdenmukainen käsitys diplomataraitteiden tai pikemminkin niiden välisten raja-aitojen hämärtymisestä toistui edellä moniraiteinen diplomatia käsitteenä - osuudessa esitetyissä lausunnoissa.

Mielestäni tässä viimeisenä esitetty Brummerin (2012) lausunto tarkentaa hyvin raiteita tai raja-aitoja koskevaa hämärtymistä kohdistuen sen työhön ja työnjakoon rauhanrakentamisessa. Brummerin (2012) toteamus diplomataraitteiden olemassaolosta toistuu edelleen Ojalan (2012) edellisissä kappaleissa esitetyissä kommentteissa mm. siinä, että hän korostaa raide 1 -yhteisön keskeistä asemaa rauhanvälityksessä.

5 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA POHDINTAA

5.1 Tutkimustuloksista

Tämän laadullisin tutkimusmenetelmin toteutetun tutkimuksen keskeisinä teemoina ovat rauhavälitys, rauhavälitystä harjoittavia toimijoita havainnollistava moniraiteinen diplomatia käsitteenä, monitasoinen rauhanprosessi sekä rauhavälitystä harjoittavien toimijoiden koordinointi ja tähän liittyvät haasteet. Laajaan kirjallisuuskatsaukseen perustuvan selvityksen lisäksi ymmärrystä tarkastelun kohteina olevista teemoista on pyritty syventämään kahdella asiantuntijahaastattelulla, joissa yksityiset rauhantyön ammattilaiset ovat edustettuina.

Tutkimustehtävänäni on ollut selvittää, mitä moniraiteisella diplomatialla tarkoitetaan ja mikä on käsitteen soveltuvuus tämän päivän rauhanprosesseissa. Lisäksi tehtävänäni on ollut selvittää, miksi ja miten rauhavälitystä harjoittavia toimijoita koordinoidaan sekä mitä haasteita tähän liittyy.

Seuraavaksi esitän pääasialliset tutkimusaineistosta tekemäni havainnot.

Moniraiteinen diplomatia on ennen kaikkea teoreettinen käsite, joka auttaa tunnistamaan rauhantyöhön osallistuvat monimuotoiset toimijat. Diplomatia-aiheet ovat edelleen olemassa, vaikkakin ne ovat osin hämärtyneet rauhavälitystä harjoittavien toimijoiden yhteistyön lisääntymisen johdosta (Brummer 2011; Ojala 2012). Yhteistyön lisääntymiseen vaikuttaneita tekijöitä ovat olleet ennen kaikkea konfliktien moniulotteisuudesta aiheutuvat moninaiset haasteet, joista keskeisimpänä rauhan legitimoiminen kansan keskuudessa (Brummer 2011; Ramsbotham ym. 2005, 25; Papa ym. 2010, 352).

Perinteinen käsitys diplomatiasta virallisen raide 1 -diplomatian monopolina on murtunut, ja epävirallista diplomatiata harjoittavien toimijoiden rooli rauhantyössä on vakiintunut. Ei-valtiollisten toimijoiden rooli rauhavälityksessä on myös

monipuolistunut. Virallista diplomatiataa tukevien prosessin lisäksi epäviralliset toimijat voivat ottaa haltuun myös virallista diplomatiataa edustavia projekteja ja päinvastoin. (Brummer 2012.)

Diplomatiayhteisöjen välisten raja-aitojen hämärtymisestä ja toimenkuvien monipuolistumisesta huolimatta ei-valtiolliset toimijat ovat kuitenkin edelleen toiminnassaan riippuvaisia virallisesta diplomatiasta. Ei-valtiolliset toimijat osallistuvat rauhantyöhön yhteistyössä virallista diplomatiataa edustavan tahon kanssa. (Diamond & McDonald 1996, 41–42; Haufler 2001, 666–667; Appleby 2001, 834–835; Rolt 2005, 180–181; Brummer 2011; Ojala 2012.)

Rauhanvälitystä harjoittavia toimijoita edustaa hyvin kirjava, toisistaan hajallaan olevista itsenäisistä toimijoista koostuva joukko. Rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden koordinointi onkin välttämätöntä rauhantyön tehokkuuden ja vaikuttavuuden maksimoimiseksi. Rauhantyöhön osallistuvien toimijoiden koordinoimiseksi voidaan perustaa esim. ystäväryhmä (Iji 2005, 190–91) tai organisaatioiden välinen verkosto (Powell 1990, 303; Paris 2009, 61). Kulloinkin sovellettava koordinoitimenetelmä tulee valita konflikti ja sen parissa työskentelevät rauhanvälitystä harjoittavat toimijat huomioiden (Paris 2009, 61; Hansen 2012, 241).

Rauhanvälitystä harjoittavien toimijoiden koordinointiin liittyy useita haasteita, joista keskeisimmät ovat:

- toimijoiden itsenäisyys (Strimling 2006, 95; Garb & Nan 2006, 18; Aall 2001, 376; Reiman & Norbert 2005, 35),
- eroavaisuudet toimijoiden organisaatiokulttuureissa (Strimling 2006, 109; Choeden 2010, 52–53; Diamond & McDonald 1996, 18; Choeden 2010, 52–53; Aall 2001, 376),
- toimijoiden yhteydenpito (Garb & Nan 2006, 18; Crocker ym. 2001, 506–508; Aall 2001, 376),
- toimijoiden keskinäinen epäluottamus (Strimling 2006, 100; Chataway 1998, 271, 280),
- toimijoiden keskinäinen kilpailu (Fisher 2006, 66; Jones 2002; Choeden 2010, 53; Garb & Nan 2006, 18),
- toimijoiden päällekkäiset mandaatit (Choeden 2010, 52; Crocker ym. 2001, 506–508),
- toimijoiden vastuuton työskentely (Crocker ym. 2001, 506–508; Aall 2001, 378), sekä

- toimijoiden yhteisen vision ja strategian puuttuminen (Choeden 2010, 51; Aall 2001, 376; Reiman & Norbert 2005, 35).

Asiantuntijahaastattelujen yhteydessä esiin nousseita kirjallisuuskatsaukseen nähden uusia haasteita ovat virallisessa rauhanprosessissa toimivan pääneuvottelijan puuttuminen, toimijoiden voimakas halu koordinoida koordinoituksi tuleminen sijasta sekä toimintaympäristössä tapahtuva muutos (Brummer 2011; Ojala 2012).

5.2 Jatkotutkimuksesta

Tutkielmani tarjoaa hyvän lähtökohdan jatkotutkimukselle, ja siitä kumpuaa ainakin kaksi mielenkiintoista tutkimusaihetta.

Yksi mielenkiintoinen lähestymistapa moniraiteiseen diplomatiaan olisi moniraiteisen diplomatian eri raiteiden ja niissä sovellettujen toimintamenetelmien läheisempi tarkastelu. Yksittäiseen raiteeseen keskittyminen yhdessä muutaman raidetta edustavan toimijan haastattelun kanssa tarjoaisi hyvän lähtökohdan tieteelliselle artikkelille.

Myös useampi asiantuntijahaastattelu moniraiteisen diplomatian käsitteellistämiseksi voisi olla hyödyllistä toteuttaa. Eri raiteita edustavilla toimijoilla olisi mitä luultavimmin tarjota erilaisia näkökulmia moniraiteiseen diplomatiaan ja sen käytännön soveltuvuuteen rauhantyössä.

LÄHTEET

Teokset:

Behera, Navnita Chadha, Evans, Paul & Rizvi, Gowher 1997. *Beyond Boundaries: A Report on the state of Non-official Dialogues on Peace, Security and co-operation in South Asia*. Toronto: York University. University of Toronto, Joint Centre for Asia Pacific Studies.

Blake, Robert A. & Mouton, Jane S. 1985. *Solving costly organizational conflicts*. San Francisco: Jossey-Bass.

Boulle, Laurence 2005. *Mediation: principles, process, practice*. Chatswood, N.S.W: LexisNexis Butterworths.

De Magalhaes, J. C. 1988. *The pure concept of diplomacy*. New York: Greenwood Press.

Diamond, Louise & McDonald, John 1996. *Multi-track diplomacy: a systems approach to peace*. 3. ed. West Hartford (Conn.): Kumarian Press.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2011. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Tallinna: Gaudeamus Helsinki University Press.

Holohan, Anne 2005. *Networks of Democracy: Lessons from Kosovo for Afghanistan, Iraq and Beyond*. Stanford: Stanford University Press.

Lederach, John Paul 1995. *Building Peace: Sustainable Reconciliation in Divided Societies*. The United Nations University.

Mitchell, C. 1981. *The Structure of International Conflict*. London: MacMillan.

Moore, Christopher W. 2003. *The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict*. 3rd Edition. USA: Jossey-Bass.

Quille, Marta Martinelli 2000. *A Response to Recent Critiques of Conflict Resolution: Is Critical Theory the Answer?* Copenhagen: Copenhagen Peace Research Institute.

Ramsbotham, Oliver, Woodhouse, Tom & Miall, Hugh 2005. *Contemporary conflict resolution*. 2. painos. Cambridge: Polity.

Richmond, Oliver P. 1998. *Mediating in Cyprus. The Cypriot Communities and the United Nations*. London, Portland, Or: Frank Cass.

Ruusuvuori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti 2010. *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino.

Saunders, Harold H. 1999. *A Public Peace Process: Sustained Dialogue to Transform Racial and Ethnic Conflicts*. New York: St. Martin's Press.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Jyväskylä: Tammi.

Warren, Roland L., Rose, Stephen M. & Bergunder, Ann F. 1974. *The Structure of Urban Reform*. Lexington, MA: Lexington Books.

Artikkelit kokoomateoksessa (toimitetussa teoksessa):

Aall, Pamela 2001. What Do NGOs Bring to Peacemaking? Teoksessa Crocker, Chester A. Hampson, Fen Osler & Aall, Pamela (toim.) *Turbulent Peace. The Challenges of Managing International Conflict*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 365–383.

Aaltio, Iiris & Puusa, Anu 2011. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.) *Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan*. Hansaprint, 153–166.

Alastalo, Marja & Åkerman, Maria 2010. Asiantuntijahaastattelun analyysi: faktojen jäljillä. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.) *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino, 372–392.

Appleby, R. Scott 2001. Religion as an Agent of Conflict Transformation and Peacebuilding. Teoksessa Crocker, Chester A., Hampson, Fen Osler & Aall, Pamela (toim.) *Turbulent Peace. The Challenges of Managing International Conflict*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 821–840.

Bercovitch, Jacob 2009. Mediation and conflict resolution. Teoksessa Bercovitch, J., Kremenyuk V. & Zartman, I.W. (toim.) *The Sage handbook of conflict resolution*. Thousand Oaks (Calif.): SAGE, 340–357.

Bilder, Richard 1992. International Third-Party Dispute Settlement. Teoksessa Thompson, Scott W., Jensen, Kenneth M., Smith, Richard N. & Schraub, Kimber M. (toim.) *Approaches to Peace: An Intellectual Map*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press.

Brand-Jacobsen, Kai Frithjof & Jacobsen, Carl G. 2002. Beyond Mediation: Towards More Holistic Approaches to Peace-building and Peace Actor Empowerment. Teoksessa Galtung, Johan, Jacobsen, Carl G. & Brand-Jacobsen, Kai Frithjof (toim.) *Searching for Peace: The Road to Transcend*. London, Sterling, Virginia: Pluto Press in association with Transcend.

Chigas, Diana 2007. Capacities and Limits of NGO's as Conflict Managers. Teoksessa Crocker Chester A., Hampson, Fen Osler & Aall, Pamela (toim.) *Leashing the Dogs of*

War: Conflict Management in a Divided World. Washington, DC: United States Institute of Peace Press.

Cousens, Elizabeth M. 2001. Introduction. Teoksessa Cousens, Elizabeth M., Kumar, Chetan & Wermester, Karin (toim.) *Peacebuilding as Politics*. Boulder: Lynne Rienner Publishers, 1–20.

Crocker, Chester A., Hampson, Fen Osler & Aall, Pamela 2001. Is More Better? The Pros and Cons of Multiparty Mediation. Teoksessa Crocker, Chester A. Hampson, Fen Osler & Aall, Pamela (toim.) *Turbulent Peace. The Challenges of Managing International Conflict*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 497–513.

Culbertson, Hal 2010. The Evaluation of Peacebuilding Initiatives. Teoksessa Philpott, Daniel & Powers, Gerard F. (toim.) *Strategies of Peace – Transforming Conflict in a Violent World*. United States of America: Oxford University Press. 65–89.

Davies, J. & Kaufman, E. 2003. Second track/Citizens' Diplomacy: An overview. Teoksessa Davies, J. & Kaufman, E. (toim.) *Second track/Citizens' Diplomacy: Concepts and Techniques for Conflict Transformation*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 1–14.

Haufler, Virginia 2001. Is There a Role for Business in Conflict Management? Teoksessa Crocker, Chester A., Hampson, Fen, Osler & Aall, Pamela (toim.) *Turbulent Peace. The Challenges of Managing International Conflict*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 659–675.

Jacobsen Carl G. & Brand-Jacobsen, Kai Frithjof 2002. Beyond Mediation: Towards More Holistic Approaches to Peace-building and Peace Actor Empowerment. Teoksessa Galtung, Johan, Jacobsen, Carl G. & Brand-Jacobsen, Kai Frithjof (toim.) *Searching for Peace. The Road to Transcend*. London: Pluto Press in association with TRANSCEND; Sterling, Virginia, 49–86.

Johnston, Douglas 2005. Faith-Based Organizations: The Religious Dimensions of Peacebuilding. Teoksessa van Tongeren, Paul, Brenk, Malin, Hellema, Marte & Verhoeven, Juliette (toim.) *People Building Peace II – Successful Stories of Civil Society*. Rienner Publishers, 209–218.

Jones, Tricia S. 2005. Education That Makes a Difference. Teoksessa van Tongeren, Paul, Brenk, Malin, Hellema, Marte & Verhoeven, Juliette (toim.) *People Building Peace II – Successful Stories of Civil Society*. Rienner Publishers, 245–254.

Kilick, Nick & Gündüz, Canan 2005. The Peacebuilding Potential of Local Businesses. Teoksessa van Tongeren, Paul, Brenk, Malin, Hellema, Marte & Verhoeven, Juliette (toim.) *People Building Peace II – Successful Stories of Civil Society*. Rienner Publishers, 309–320.

Liesinen, Kalle 2010. Kansainvälinen sovittelu. Teoksessa E. Toimela (toim.) Sovittelu: ristiriitojen kohtaamisesta konfliktien hallintaan. Juva: WS Bookwell Oy, 197–219.

Montville, Joseph V. 1987. The Arrow and the Olive Branch: A Case for Track Two Diplomacy. Teoksessa McDonald, J. W., & Bendahmane, D. R. (toim.) Conflict Resolution: Track Two Diplomacy. Washington, DC: US Government Printing Office.

Nan, Susan Allen 2004. Track One and a Half Diplomacy: Searching for Political Agreement in the Caucasus. Teoksessa Fitzduff, Mari & Church, Cheyanne (toim.) NGOs at the Table: Strategies for Influencing Policies in Areas of Conflict. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.

Nan, Susan Allen 2005. Track One-and-a-Half Diplomacy: Contributions to Georgian-South Ossetian Peacemaking. Teoksessa Fisher, Ronald J. (toim.) Paving the Way: Contributions of Interactive Conflict Resolution to Peacemaking. Lanham, MD: Lexington Books.

Paris, Roland 2009. Understanding the "coordination problem" in postwar statebuilding. Teoksessa Roland, Paris & Timothy, D. Sisk, ym. The Dilemmas of Statebuilding: Confronting the Contradictions of Postwar Peace Operations . London: Routledge. 53–77.

Reiman, Cordula & Norbert, Ropers 2005. Discourses on Peace Practises: Learning to Change by learning from Change? Teoksessa van Tongeren, Paul, Brenk, Malin, Hellema, Marte & Verhoeven, Juliette (toim.) People Building Peace II – Successful Stories of Civil Society. Rienner Publishers, 29–43.

Rolt, Francis 2005. The Media: Reaching Hearts and Minds. Teoksessa van Tongeren, Paul, Brenk, Malin, Hellema, Marte & Verhoeven, Juliette (toim.) People Building Peace II – Successful Stories of Civil Society. Rienner Publishers, 175–184.

Saunders, Harold, H. 2001b. Prenegotiation and Circum-negotiation: Arenas of the Multilevel Peace Process. Teoksessa Crocker, Chester A., Hampson, Fen Osler & Aall, Pamela (toim.) Turbulent Peace: The Challenges of Managing International Conflict. Washington, DC: United States Institute of Peace Press, 483–496.

Stedman, Stephen John 1996. Negotiation and Mediation in Internal Conflict. Teoksessa Brown, Michael E. (toim.) The International Dimensions of Internal Conflict, Cambridge, MA: MIT Press.

Strobel, Warren P. 2001. Information and Conflict. Teoksessa Crocker, Chester A., Hampson, Fen Osler & Aall, Pamela (toim.) Turbulent Peace. The Challenges of Managing International Conflict. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 677–693.

Artikkelit tieteellisissä aikakauslehdissä:

- Alger, Chadwick F. 2007. There Are Peacebuilding Tasks for Everybody, *International Studies Review* 9, 534–554.
- Babbitt, Eileen F. 2009. The Evolution of International Conflict Resolution: From Cold War to Peacebuilding. *Negotiation Journal*, October, 539–549.
- Böhmelt, Tobias 2010. The effectiveness of tracks of diplomacy strategies in third-party interventions. *Journal of Peace Research* 47, 167–178.
- Chakrabarti, Shantanu 2003. The Relevance of Track II Diplomacy in South Asia. *International Studies* 40: 3, 265–276.
- Chataway, Cynthia J. 1998. Track II Diplomacy: From a Track I Perspective, *Negotiation Journal*, Vol.14, No.3, 269–287.
- Choeden, Yeshi 2010. The United Nations Peacebuilding in Kosovo: The Issue of Coordination. *International Studies* 47: 1, 41–57.
- Çuhadar, Esra 2009. Assessing transfer from track two diplomacy: The cases of water and Jerusalem. *Journal of Peace Research* 46(5), 641–658.
- Çuhadar, Esra & Dayton, Bruce W. 2012. Oslo and Its Aftermath: Lessons Learned from Track Two Diplomacy. *Negotiation Journal*, April, 155–179.
- Douglas, Ann 1957. The peaceful settlement of industrial and intergroup disputes. *Journal of conflict resolution* 1 (March), 69–81.
- Fisher, Ronald J. 2006. Coordination Between Track Two and Track One Diplomacy in Successful Cases of Prenegotiation. *International Negotiation* 11, 65–89.
- Garb, Paula & Nan, Susan Allen 2006. Negotiating in a coordination network of citizen peacebuilding initiatives in the Georgian-Abkhaz Peace Process. *International Negotiation* 11, 7–35.
- Hansen, Miles 2012. Parallel Mediation: Ordering the Chaos of Multiparty Mediation. *International Negotiation* 17, 237–263.
- Iji, Tetsuro 2005. Cooperation, Coordination and Complementarity in International Peacemaking: The Tajikistan Experience. *International Peacekeeping*, Vol.12, No.2, 189–204.
- Kriesberg, Louis 1996. Coordinating Intermediary Peace Efforts. *Negotiation Journal*, Vol. 12, Issue 4 (October), 341–352.
- Mapendere, Jeffrey 2005. Track One and a Half Diplomacy and the Complementarity of Tracks. *Culture of Peace Online Journal* 2: (1), 66–81.
- Nan, Susan Allen 2011. Conflicts in the Caucasus and Their Resolution: A Framing Essay. *Eurasian Geography and Economics* 52, No. 5, 679–685.

Papa, Michael J., Mapendere, Jeffrey & Dillon, Patrick J. 2010. Waging Peace through Improvisational Action: Track-Two Diplomacy in the Sudan-Uganda Conflict. *Southern Communication Journal* Vol. 75, No. 4, 349–369.

Powell, Walter W. 1990. Neither Market Nor Hierarchy: Network Forms of Organization. *Research in Organizational Behavior*, vol. 12. 295–336.

Saunders, Harold H. 2001a. The Virtue of Sustained Dialogue Among Civilizations. *International Journal on World Peace* 18(1), 35–44.

Schiff, Amira 2010. ”Quasi Track-One” Diplomacy: An Analysis of the Geneva Process in the Israeli–Palestinian Conflict. *International Studies Perspectives* 11, 93–111.

Strimling, Andrea 2006. Stepping out of the tracks: cooperation between official diplomats and private facilitators. *International Negotiation* 11, 91–127.

Wehrenfennig, Daniel 2008. Conflict Management and Communicative action: Second Track Diplomacy from a Habermasian Perspective. *Communication Theory*, 18, 356–375.

Haastattelut:

Brummer, Ville 2011. Tutkimus- ja kehitysyksikön johtaja, Crisis Management Initiative. Haastateltu Helsingissä 20.11.2011.

Ojala, Jussi. Rauhantyön asiantuntija, Kirkon Ulkomaanapu. Haastateltu Helsingissä 13.3.2012.

Sähköpostiviestit:

Brummer, Ville: Kommentit haastatteluista. Sähköpostikirje tekijälle 21.8.2012. Tekijän hallussa.

Muut lähteet:

Ahtisaari, Martti 2010. Euroopan unionin valtiot ja kirkot rauhantekijöinä. Presidentti Martti Ahtisaaren puhe Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan foorumissa. Helsinki, 18.2.2010. Saatavissa: <<http://www.cmi.fi/material/speeches-and-articles/264-euroopan-unionin-valtiot-ja-kirkot-rauhantekijoeinae.html>> (1.10.2012)

Boutros Boutros-Ghali 1992. *An Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peacekeeping*. New York: United Nations, UN Document. a/47/277-S/24111, 17 June.

YK:n peruskirja, SopS1/1956, 33 artikla, 1.kohta

Donini, Antonio 1996. *The Policy of Mercy: UN Coordination in Afghanistan, Mozambique and Rwanda*. Occasional Paper no. 22. Providence: Brown University.

Lipson, Michael. Interorganizational Coordination in Complex Peacekeeping. Paper prepared for presentation at the annual meeting of the International Studies Association, Honolulu, Hawaii, March 1-5, 2005.

Nan, Susan Allen 1999. Coordination and complementarity of conflict resolution efforts in the conflicts over Abkhazia, South Ossetia, and Transdniestria. of Conflict Resolution Efforts in Eurasian Sovereignty Conflicts. PhD dissertation. George Mason University.

Nan, Susan Allen 2002. Unofficial Conflict Resolution as a Complement to Diplomacy: A Case Study of the Georgian-South Ossetian Peace Process Highlighting 'Track-One-and a-Half' Diplomacy. Paper presented at the International Studies Association Convention, March 24. Saatavissa: <<http://isanet.ccit.arizona.edu/noarchive/nan.html>> (1.10.2012)

Nan, Susan Allen 2003. Intervention Coordination. Module of the Intractable Conflict Knowledge Base. Saatavissa: <<http://www.beyondintractability.org/bi-essay/intervention-coordination>> (1.10.2012)

Moniraiteisen diplomatian instituutin www-sivut. Saatavissa: <<http://www.imtd.org/at-a-glance/mission/working-methods/what-is-multi-track-diplomacy/>> (1.10.2012)

Rauhanvälitys – Suomen suuntaviivoja. Ulkoasiainministeriö. Julkaisija Suomen ulkoasiainministeriö, 6.5.2010.

Piiparinen, Touko & Brummer, Ville 2012. Globalised peace mediation. Teoksessa Piiparinen, Touko & Brummer Ville (toim.) Global networks of mediation – Prospects and avenues for Finland as a peacemaker. FIIA REPORT 32, Tampere: Tampereen yliopistopaino OY, Juvenes Print, 9–15.

Rauhanvälityksen toimintaohjelma. Ulkoasiainministeriön julkaisu 10/2011. Julkaisija Suomen ulkoasiainministeriö, 14.12.2011.